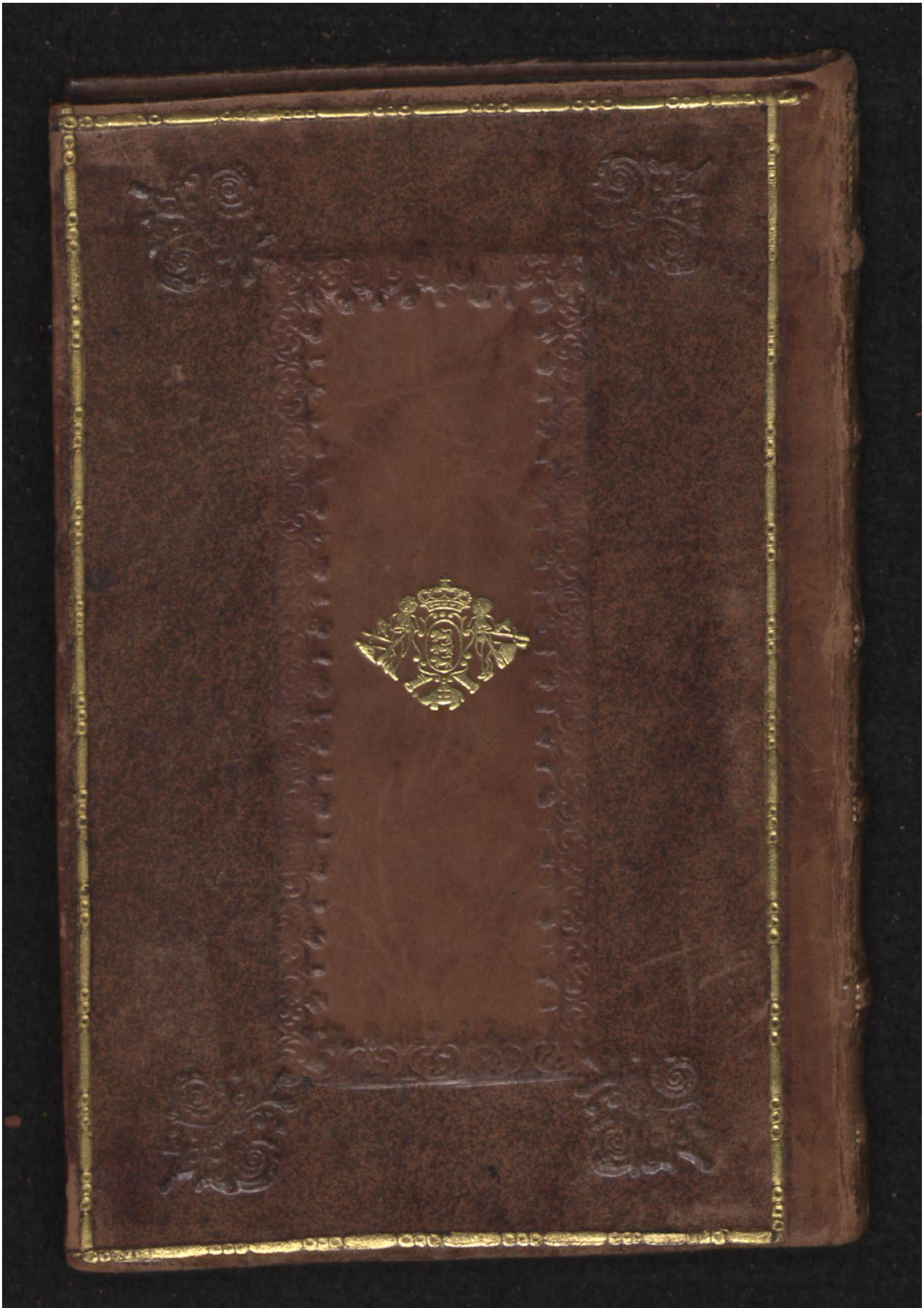
Laurentii
Expostulatio
ad
Canonicos
Lundenses
1533

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

N: 570.

M. Tuscher fecit

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

LN 125 ex. 1 M

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

32 Bl. 29 Lin. Sign. A–D a 8 Bl. Expl

Rarissimus hic libellus dono
mihi missus a Domino Gustavo
Gottom Celsio

1777

57 a – V 8o

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

EXPOSTV-

LATIO PETRI LAVRENTII MAL
mogienſis, Ad Canonicos Lundenſes, aduerſus temerarie
latam exiliſententiā et cōdemnationem in quoſdam uer-
bi DEI precones, contra manifeſtum DEI uerbum
ueterum conſiliorum canones, Et ſanctorum
patrum & ueræ eccleſiæ
doctrinam

OSEE V

Non dabunt cogitationes ſuas ut reuertantur ad do-
minum, quia ſpiritus fornicationis in medio eorum
& dominum non cognouerunt

Addita eſt epiſtola eorundem canonicorum, qua ſuo
more ad Expoſtulationem reſpondent, una cum eiuſdem
Epiſtolæ reſponſione &c.

Trugillus : Suenonis :

MALMOGIE

Anno M D xxxiij

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

CHRISTIANO & pio lectori ſalutem

NOn decreuerā hac meam expoſtulationē typographis excudendā cōmittere. Sperabā enim aliquid iuditij & æquitatis in Canonicis illis reliquum fuiſſe, quod ad tam claram exclamationem, poſt grauem ſoporem euigilare poſſet. Cum autem uideam me littus araſſe, & nō modo odium cæcitatis ipſorum in me prouocaſſe, uerum etiam manifeſtum execrationis & maledicētiæ contemptum. Ideo ſub tuum & orbis Chriſtiani iudicium hanc emitto, ut diſpicias utriuſq; cauſā & æque ualeas iudicare. Bene uale.

OLAVI CHRYSOSTOMI CARmen ad lectorem

Venditur hic paruus, paruo licet ære libellus
Occulit ingentis utilitatis opes
Nam docet à uero, falſum dinoſcere, recte
Iudicium, & fructus huius ab alterius.
Quæ noua, quæq; uetus dicenda eccleſia iure, et
Vtraq; quā uiuo picta colore uenit
Et quantum impietas, pietatis imagine ſumpta
Ledit & in uitæ protrahit exitium
Diſcas & hic qui ſint ueri ſine cornibus hirci
Et quibus inuiſus connubialis amor
Quam noua concilijs quæſtum ſpectantia cædunt
Priſcis, quæ ſpirant dogmata ſancta dei
Et quantum ſeſe produnt mendacia, quamuis,
Perſonam ueri ſæpius accipiunt
Deniq; ut idolum, cum Chriſto pugnat aperte
Romanum, & leges fert ſine fine nouas
A Chriſto mundum, miſere quibus āuocat omnem
Quas & raſorum mordicus ordo tenet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

VENERANDIS ET PRVDENTIBVS VIRIS

Dominis LVNDENSIS eccleſiæ prælatis & Canonicis, Gratiam & pacem, & ueritatis cognitionem in

CHRISTO

AMicam expoſtulationem uos haud contẽpturos, aut àuerſaturos mihi perſuaſi domini mei, quos amicos in Chriſto, etſi modo non ſitis, odio cauſæ obſtante, cupio tamen ut cognita tandem ueritate, quandoq; fiatis, Domino utcunq; ſecus uertente, dubie currentem aleam, quàm quidam ueſtrũ uolunt, uel etiam credunt, Nam dextera excelſi non difficile poteſt, queq; etiam carni incredibilia, uertere in ſua gloriam, & ueræ ſanctæ eccleſiæ catholicæ in ſalutem. Sit igitur hoc, huius amice expoſtulationis principium, quod oro ut una cum alijs quæ dicentur, bono ac placato animo (ſi iuſta uidetur noſtra expoſtulatio) ſuſcipiatis. Audiui primum, iam hiſce diebus, deinde & re ipſa, certiſq; ſcriptis & obſignatis literis, comperi, IVDICIVM non æquum à ueſtrum plæriſq; exiſſe, aduerſus pium & bonum uirum D, Olauum Biug, paſtorem Helſinborgenſem, & paulo poſt contra Landiſcronenſes

& Trelleborgenſes eccleſiaſtes,longæ inuidiæ et ueteris odij, ut uidetur, argumentum,& manifeſtum ſignum, ob Euangelium Chriſti ſyncerius predicatum,& propter abuſus quoſdam in rebus ſacris & eccleſijs abolitos

Iſtud enim ueſtrum conſilium,et iudicium,fuerat iam diu alta mente repoſitum,ante pij principis Frederici mortem,quod nunc tandem a fatis eius erupit,& contra pauperes hos preualuit omniū primos,Et à uobis,(ſit uenia dictis)iudicibus & ſenibus Iſraël,egreſſa eſt iniquitas hæc,ut nulla iuſta et legittima cauſa dicta,ſed ficta hæreſeos calumnia,inaniq; uerborum apparatu,quinpotius tumultu, quibus indoctis laicis fucum facitis & imponitis cauſamq; aggrauare imperitis uidemini,ſic agitis ut nigra in candida,& candida uiciſſim in nigra facili negot o uertere poſſitis

Vbi,domini mei & amici,ubi inquam timor domini in uobis? Vbi æqui iuſtiq; reſpectus?Vbi tremendi iudicij dei,breui in uos uenturi conſideratio?Vbi ſyncera tanti tamq; immēſi negotij,in cauſa hæreſeos,ut dicitis peruestigatio?Vbi oportunus.legalis & chriſtianus proceſſus contra eos quos dicitis reos?Vbi manifeſtatio erroris & uictoria per uerbum DEI clarum & manifeſtum, non per Clementinas & papiſticas ſanciones? Aduerſus quē fidei & ſanctæ ſcripturæ articulum hij pauperes peccarunt,aut pertinaciter errarunt?Siccine uos iudices & iudicum aſſeſſores, decet pro ueſtra libidine proq; ueſtro odio,dicere et iudicare hæreticos? Quorum hæreticorum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

ut nulla eſt peior impietas aut nocentior apud Chriſtia-
anos peſtis & mortis eternæ occaſio. Ita & horum cau-
ſæ inueſtigatio & damnatio, uere pios, & in diuinis
ſcripturis doctiſſimos requirit iudices & prenunciato-
res, qui ſenſus in ſanctis literis (potiusq̃ in rationa-
rijs uenationibus pecuniæ ſtudijs & carnis uoluptatibus)
habeant exercitatos. Conſiderate uos domini, & in
uos ipſos ingredimini, abſq; φιλαυτία, quæ utiq; pecca
ti & impietatis radix eſt, an uos tantam habeatis ſcienti-
am, tantumq; ſacræ ſcripturæ & ſpiritus dei iudicium
ut tute ac bona conſcientia, poßitis & audeatis cauſam
tantam tractare & iudicare? Hic ueſtra urgebitur con-
ſcientia, quæ eſt uobis mille teſtes. Sed reuera, quod
ueſtra uenia dixerim, ſi paulo plus dei ſapientiæ, ti-
moris, & ueri cognitionis, in uobis fuiſſet, horruiſſetis
uel innocentes condemnare, uel inique eorum damna-
tioni & triſti exilio conſentire. Quin potius erubuiſſe-
tis, apud homines ullius ſenſus & fidelis iudicij, dicere
hæreſim eſſe, laicis utramq; partem integritatis Sacra-
menti Euchariſtiæ dare. O DEVS, O ueritas, O
cœlum, O terra, O omnis creatura teſtis. Hoccine eſt
hæreticum, laicis integrum ſacramentum (quemadmodum
Chriſtus inſtituit) dare? et apoſtoli eorumq; ſucceſſores
& tota Chriſti eccleſia, plusq̃ mille annis, in uſu
habuerunt & paſſim ſeruarunt ferme ad Conſtantien-
ſe uſq; illud nuperum Concilium, Anno Dñi M cccc xv
habitū in quo cōdēnata erat participatio alterius ſpeciei
cōtra Chriſti apertam inſtitutionem & eccleſiæ piam
& conſtantem uſum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Sed quantum illud & alia pridiana concilia (in quibus papæ dominatum & ſummam rerum tenuerunt) eccleſiæ dei, & communi paci profuerunt, iudicium eſto aliorum. Nos de Chriſti inſtituto loquimur, & de ſanctæ uere catholicæ eccleſiæ fide & uſu in hoc ſacramento

Eodē ueſtro iuditio hæreſeos accuſatis & cōdēnatis ueſtra decreta & Gelaſiū papā, de cōſe. diſtinc. ij. ca, Cōperimus. Vbi dicitur ꝙ nedum ſacerdotes (iuxta ueſtram falſam glo. & rubri. ſed omnes, nam in genere loquitur papa, debent integrum ſacramentum & myſterium ſuſcipere, uel ab integro arceri. Quia, inquit diuiſio unius eiuſdemq́ꝫ myſterij, ſine grandi ſacrilegio, nō poteſt prouenire Quod item utraq́ꝫ ſpecies ſit communis omnibus Chriſtianis, habetis ibidem ca. Qui manducat. Hoc idem & D. Ambro. teſtatur. Et habetur ea. diſtinc. ca, Quotiēſcunq́ꝫ. & ca. ſi non. Et beatus Hilarius idem confirmat ea. ca. In cœna. Atq́ꝫ idem aperte docet. S. Auguſt. ea, ca. Cum frangitur. Quorum omnium plena uerba una cū ſententijs diui Chryſoſto. Cyrilli & aliorum ponerem, ni timerem epiſtolarem modum me exceſſurum. Loquuntur autem palam ac docent de utraq́ꝫ ſpecie ſumenda, tā à laicis quàm alijs, iuxta CHRISTI inſtitutionem. Quòd ſi adhuc non ſufficit uobis CHRISTI inſtitutio & generale præceptum ad omnes, & tam manifeſta D. Pauli doctrina, cum hijs canonibus, & ſanctorum dogmatis & ſcriptis. Et Cyprianum idem docentem uidete, qui etiam in ſermone de lapſis refert, puellæ cuidā etiam inuitæ in os infuſum ſanguinem CHRISTI, ne Chriſti inſtitutio & eccleſiæ uſus uiolaretur. Videte

& D, Hieronimum in Sophoniæ cap, iij. Legite & alios ſanctos patres (ſi uultis eſſe iudices) & inuenietis eos conformiter cum Chriſto & D, Paulo docentes, integrum ſacramentum, id eſt, corpus & ſanguinem, ex calice laicis dandum, Num & hij ſancti ſunt uobis hæretici, quia laicis ſanguinem de calice dederunt, & dandum docuerunt? Non exiſtimo uos hoc dicturos, ob ipſorum reuerentiam, quia ſancti dicuntur, & ſunt.

Sed eo, ni coniectura fallor, confugietis, ab hac Carybdi in Syllim caſuri, ut dicatis iam eſſe hæreticum laico ſanguinem communicare, poſtq̄ eccleſia hoc Chriſti inſtitutum mutauit & prohibuit, propter certas & notabiles, ut dicitis, cauſas. Obſecro domini mei & amici in Chriſto, quænam illæ cauſæ? Cur non illas dubijs & trepidantibus conſcientijs declaratis? Maximas nimirum & grauiſsimas cauſas eſſe oportet, quæ domini æternam legem, & Chriſti tam ſeriam & ad ſalutem neceſſariam, debeant uel poßint mutare inſtitutionem. Mirum itidem, ꝙ Chriſtus has cauſas non prænouerit, ut utramꝙ partem laicis non inſtitueret, quo ab hæreſeos periculo, & damnationis ſententia, tam miniſtrantes quàm accipientes liberaret. Sequitur proinde, uel Chriſtum imprudenter, ne dicam male inſtituiſſe hoc ſacramentum integrum ipſe neſciens, uel non aduertens, magnas & notabiles cauſas ſubtrahendæ laicis alterius partis. Vel certe, quod uerius eſt, ueſtram, quam deo & eius inſtitutioni, præfertis Romanam eccleſiā, temere & impia quadam audacia & præſumptione Chriſti inſtitutum, apoſtolicam & ſanctorum patrum doctrinam, & longißimum ſanctæ

& ueræ Chriſti eccleſiæ uſum peruertiſſe & prophanaſ ſe in hoc ſacramento. Addo ꝙ illa nequaquã Chriſti ec- cleſia dici poteſt, quæ non manet ſubiecta uerbo, ordina- tioni & uoluntati ſponſi ſui Chriſti. Sed adultera eſt ſponſi contemnens iuſſa, & carnis ſenſusq́ ſui libidinẽ ſequens, ut inquit D. Auguſti. Et de Cõſe. diſtinct. iiij. ca. Prima. Propterea inquit Aug. ſancta & catholica eſt ec- cleſia, quia recte credit in deum, non quia recedit à deo & eius inſtituto. Præterea ſub maledictione iuſſit domi- nus nihil addendum uel minuendum uerbis illius. Et iſti Romanenſes ſycophantæ, neſcio qua amentia & quibus furijs acti, Chriſti uerba & inſtitutum minuunt & tollũt quia ſic placet illi idolo & Antichriſto, qui in locum et ſedem domini ſeſe ſuperbe extulit. Et ſupra domini uer- bum ſe exaltauit

Vbi & unde, quæſo, Romanæ eccleſiæ, aut ulli ſi- ue Viennenſi, Conſtantienſi, aut cuiuis alteri concilio tanta authoritas, ne dicam temeritas ut audeat Chriſti inſtitutionem impedire, uel prohibere, aut nouos fidei articulos condere? Nõne uel in hoc uidetur Romana il- la eccleſia, cum ſuis conciliabulis, facere Chriſti eccleſiæ neceſſarium articulum, dum ſub pœna & damnatione hæreſis & periculo ſalutis, ut dicitis, iubet laicos abſti- nere ab altera parte integritatis, ſacramenti. Et eos ue- nos iudices facitis, ſacerdotes pronunciat hæreticos & in exilium abigendos, qui laicis ſanguinem ex calice miniſtrant. Hic doceri cuperem (cupiunt & hoc ipſum ij quos damnatis) hanc poteſtatem, uel authoritatem, à

quo uel unde Romana eccleſia acceperat? quam certe Chriſti & catholica eccleſia non habet nec unquã habere cupit. Quæ in hoc, perfecta glorioſa et potens eſt, quod uerbo dei ſit ſubiecta et obtemperans. Et perfecte ſibi proſpectum nouit et credit, per ſanctam no. et ueteris teſtamenti ſcripturam, quæ eſt eius conſummata regula, in qua nihil deſyderatur ad ſalutem et optimam eccleſiæ πολυτελάν ut inquit diuus Paulus ad Galatas ſexto, & .ij. ad Timotheum tertio. Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata, eſt utilis ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad inſtitutionem, quæ eſt in iuſtitia, ut integer ſit homo dei ad omne opus bonũ apparatus. Et quicunque hanc regulam (non Papæ, non Franciſci, non hominum) ſequutus fuerit pax ſuper ipſum, et ſuper Iſraëlem dei, non in carne ſed in ſpiritu glorianten.

Sed huc unde digreſſi ſumus redeamus. Fingitis ex ueſtro capite & dicitis. Non opus eſſe laicis ſanguine ex calice, & inſignem adducitis ueſtram non ſcripturæ rationem dicentes, Viuum & perfectum corpus nõ eſſe absque ſanguine, atque pleraſque alias friuolas ut piget pijs auribus referre cauſas. Cum igitur ibi ſit ſanguis, cur ſacerdotes non ſunt contenti ſolo corpore absque calice? Nonne et Chriſtus nouit in corpore eſſe ſanguinem et tamen ſeorſum dat ipſum ex calice?

Cur proinde tanto apparatu & negotio poſt conſecratum et datum panem etiam calicem

adornat & porrigit, iubens ut bibant ex eo, omnes, ſi nō hic quoq; attineat ad ſacramenti & Cœnæ integritatem omneſq; concernat? Sed & hic nouam ueſtræ ſapientiæ gloſſam adducitis, ut Chriſti inſtitutum ſubuertatis dicentes, ad apoſtolos tantum, qui ſoli tum aderant, Chriſtum fuiſſe locutum, & hij non laici ſed ſacerdotes erant, Recte, at eadem dialectica ratione dicemus. Ergo & ſolum ad apoſtolos, cum non adeſſent alij, de corpore dixit, Accipite & edite. Et ſic nec laici corpus quidem accipient, & toto ſacramento priuabuntur, uirtute ueſtræ gloſæ. Sed non abſq; inſigni quadam emphaſi ac ſerio in calicis magis quàm in corporis datione, addidit. Accipite & bibite, OMNES propter hanc hæreſim negati calicis, quam nouit tandem ſub impietatis ueſtræ regno, futuram, Similitudo autem huc adducta, de perfecto & uiuo corpore, quod non eſt abſq; ſanguine. Secundū ueſtrum ſenſum nimis carnaliter & groſſe, quod aiunt, adducta eſt, Cum alio modo ſpirituali & myſtico ſe habeat huius corporis & ſanguinis ſacramentum, & ſpiritus in ſe contineat ſignificationem, qui & laicos quoq; non ſecludit, ut habetur etiam in gloſaca. Comperimus. ſecunda diſtinct, de Conſecratione

Summa, Chriſtus et eius in Paulo ſpiritus, præcipiunt & dicunt, Accipite et bibite omnes, Et eccleſia, ſanctorū concilia & uſus ſic, ut debuit, obſeruauit. Num igitur ſequētes dominicā inſtitutionē, uolūtatē & eccleſiæ uetuſtiſſimum uſum, Romana aut Lundenſis eccleſia nos hæreticos facere et iudicare poterit, ſi eius recenti et temerario decreto, non obedierimus, miniſtrando laicis ſanguinem

ex calice? Deus & Paulus dicunt, accipite & bibite, Romana illa nupera & recens eccleſia cum ſuis conciliabulis adeóq; ſuis iuratis ueris hæreticis, ſi pertinaces fuerint, dicunt, non accipietis, neq; bibetis ex calice. Iam uos boni uiri & amici depoſito affectu pertinaciæ & temeritatis ueſtræ, diſpicite & iudicate, cui uel quibus magis obediendum eſt? Videte ne erretis, ut uere erratis, ignorantes ſcripturas, & uirtutem dei in ipſis. Porrò uobis imponit, & contra manifeſtam ſanctam ſcripturam & ueterum patrum doctrinam, in errore uos detinet ueſtra conſuetudo, & noua uetuſtas patrum, quam eccleſiæ eſſe dicitis

Si igitur tantopere uetuſtas ipſa & conſuetudo apud uos religioſa eſt, & in precio, ut nihil præ illa mutandum putetis, ut etiam nec id quod iuris diuini eſt reſtituere audeatis. Iam prudentiore conſilio potius imitemini & obſeruetis longiſſimam & uetuſtiſſimam conſuetudinem mille & pluſquàm ducentorum annorum in miniſtrãdo plebi calice. Quæ conſuetudo fulcitur uerbo & ueritate domini, & uſu & approbatione plurium ſæculorum, q̃ illam conſuetudinem, quæ ſine uerbo domini, immo cõtra ipſum nata eſt, ferme intra ducentos annos, non uere ob graues ſalutis eccleſiæ cauſas, ut dicitis, ſed temerarie & impie. Nam temerarium & impium eſſe oportet, quicquid præter & contra dei ordinationem, uerbum & inſtitutum naſcitur in re doctrinæ ſalutis eccleſiæ. Hic uos obteſtor, per ueſtram ſalutem, ut ſyncere ac ſerio uideatis ueſtra decreta & ſententias ſanctorum patrum. de Conſuetudine, diſtinct. viij. per totum. Et inſuper quã

tum fidei & honoris diuinæ ſcripturæ, præ patrum dictis & conſtitutionibus debeatis. diſtinctio. ix. ferme per totum

Eſt & alia ut uobis uidetur cauſa, quæ hæreſis malo et ſuſpitione non caret. Quod hij pauperes exilio damnati contempſerant, ut dicitis, et imminuerant eccleſiæ ſacramenta. Et quia in literis ſententiæ damnationis ipſorum non exprimitur quo modo aut qua in re, quibusue uerbis, hoc egerant, aſſequi plane non poſſum, Ducor autem coniectura, ut contemptus ille ſiue imminutio hæc, ſit huiuſmodi, quod duo tantũ inſignia, ac proprie dicta ſacramenta aſſeruerant quæ promiſſionem pariter cum ſigno, habent annexam, in nouo teſtamento, Quæ Auguſtinus, & poſt ipſum magiſter, ille Rapſodus ſententiarum, & ſcolaſtici doctores uocant neceſſaria, ſcilicet Baptiſmum & Eucharistiam, Tam etſi horum nonnulli, absq; cauſa neceſſitatis, addunt pœnitentiam. Quod iuxta Pauli doctrinam, nihil aliud eſt, niſi perpetua quædam & iugis baptiſmi memoria & reintegratio effectusq; mortificationis in baptiſmo incepte. Baptiſmus enim uere pœnitentiæ & mortificationis exordium eſt, cuius actus in uere Chriſtiano continuari debet usq; ad mortem & ueteris Adam ſepulturam, Si igitur in hoc docendo, hæretici ſunt, erit & clara & manifeſta ſcriptura hæretica. Et ipſe D. Auguſtinus, in ſecundo de ſermone domini in monte, Et alij quidam ſancti qui hoc ipſum docent ex ſcriptura

Porrò quod ad pœnitentiam attinet, ipſa eſt quotidia

na peccatorum recordatio & noſtri humiliatio, ut in-
quit idem Auguſt. ad Seleucianum. Præterea in alio ſer-
mone de natiuitate domini, Vera pœnitentia nihil eſt niſi
odium peccati & amor domini. Et quid quæſo baptiſmus
& abiuratio promißioq́; in ipſo facta aliud eſt, quàm
peccatorum recordatio cum cordis humiliatione, deteſta-
tio item peccati, cum promiſſo amore & obſequio dei,
ut baptizatorum catechiſmus palam oſtendit? Quid
igitur pœnitentiam, ſacramentum noui teſtamenti ab
alijs ſeparatum facere opreprecium erit?

Non negarunt ipſi à uobis damnati, reliqua ab hijs duo-
bus, ſacramenta eſſe, iuxta uulgatum modum loquen-
di de ſacramentis. Sed tantum duo aſſerunt ſecundum
exactam rationem, quod etiam opinionum (id eſt ſco-
laſtici) doctores docent. Quæ igitur hic hæreſis? quod
peccatum ipſorum? Cur hic nulla rationabili cauſa di-
cta, hoc in iſtis pauperibus damnatis, quod in alijs non
modo tolleratis, ſed et ſuſpicitis tanquàm catholicum
& pium? Sed erratis, ueſtra uenia, erratis neſcientes
ſcripturas & uirtutem dei in ipſis. Quales igitur &
q̄ idonei iudices in tam ardua et ſeria cauſa, in quam
doctißimi quiq; & deum timentes non audent pronũ-
ciare, Timetis ne deum breui à uobis exacturum iſtud
iniquum iudicium, etiam ſi uindictam hominum effuge-
ritis?

¶ Iam de tertio, quod uidetur caput &
ſumma cauſæ condemnationis hæreſeos aduer-
ſus oppreſſos illos & inopes, ꝙ ſcilicet relicto

ſpurciſsimo & impuriſsimo papiſticæ eccleſiæ cœlibatu,
legittimas in domino duxerunt uxores, quas impuden-
ter dicitis, dicitis autē, at nō probatis, nec eſſe, nec unquā
poſſe illis legittimas fieri, ſecundū uniuerſalis eccleſiæ ius
et conſtitutionem. Hic obnixius uos obſecro cur, ceſſātibus
iuris diuini impedimētis, quæ habentur Leuitici xviij, non
ſint nec fieri poſsint legittimæ, aut uere legitimorū uxo
res? Et quo modo hoc probare poſsitis ſyncere ex ſcrip-
turis uel etiam ex ueſtris decretis uerbo dei conſentane-
is? Maxime cum uterq; id eſt tā uir quàm mulier ſit ho-
mo, natura & conditione, ad mutuum adiutorium &
prolis generationem à deo creatus, & huic præcep-
to obnoxius Creſcite et multiplicamini, &c,

Quam naturam & conditionem, adeóq; præceptū
illud, q̄diu non tollitur miraculoſo dei dono ſingularis
caſtitatis aut priuilegio, nemo tollere poteſt, nec inuertere
ulla humana lege, nec aliquo uoto aut iuramento. Quid
enim meum aut tuum imprudens uel ſtultum uotum dei in
ſtitutionem, & hominum naturam infringere & mutare
præſumere audeat? Nonne omnes experimur uim inditam
naturæ, quæ dum non poteſt legittime operari, ꝙ alijs
impuris modis ſe exerit? Teſtes huius ſunt, regni pontifi-
cij abominandæ & innumeræ ſcortationes, turpiſsima a-
dulteria, ſcelerati inceſtus, & ex hijs fructus innumera-
bilis prolis, quantumuis ſacerdotes et clerici abiurauerant
legitimum coniugium, et uotis iuramentiſq; diuerſum ſe
facturos aſtrinxerant, Nam ob ſtulta et uana uota & iu-
ramenta nihil minus in ſe experiuntur operationis natu-
ræ, ut Horatius ille dixit Naturam expelles Furca tamē
uſq; recurret, Sed quis ſtulte & impie contra diuinam or-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

dinationem & præceptum ſcripturæ ſic uouent & iurant in ſtultum & turpem impudicitiæ exitum, uota & iuramẽta illorum dilabuntur, ut teſtis eſt mundus, & nemo non uidet, niſi qui nihil prorſus uidet. Hæccine ipſorum puritas eſt, pro qua hodie impuri illi digladiantur, & cœlum terræ miſcere conantur, iugi blaſphemo ore, noſtra ſancta coniugia, ter illi adulteri, adulteria furioſe atq; inſanientium more appellantes?

Optarem præterea & hoc apertius audire & intelligere, quæ nam ſit illa uniuerſalis eccleſia, cuius iuri & conſtitutioni coniugium ſacerdotum aduerſatur? Si Romanam, cum ſubiectis ſibi particularibus eccleſijs, intelligere uultis, falſum eſt ꝙ illa ſit uniuerſalis eccleſia. Nam illa, ſi tamen uere fidelis eſt, non niſi pars uniuerſalis eccleſiæ eſt, Nec illa uniuerſalẽ eccleſiã, nec uniuerſalis eccleſiæ membra, ſub ſuas regulas, et traditiones. coartare poteſt, teſte D, Hieronimo ad Euagrium, etiã nec in hijs quæ puri humani iuris ſunt, quanto minus contra dei ordinationem & ſcripturæ autoritatem, que ſacrum coniugium, nedum liberum indifferenter omnibus, niſi diuino iure exceptis, permittit, ſed et præcipit his præcipue qui miraculoſam caſtitatem, ſingulari dono a domino nõ acceperant

Porro nec catholica, id eſt, uniuerſalis illã ſanctorum hoc eſt, uere fidelium eccleſia CHRISTI ſcilicet ſpõſa unquã tam temeraria aut preſumptuoſa fuit, nec erit, ut quicq̃ uel conſtituat uel prohibeat. quod ſacræ ſcripturæ, & ſponſi inſtitutioni & uerbo aduerſetur, quemadmodum uere illi aduerſatur uiolenta illa ficti cœlibatus cõſtitutio et ſacri ſacerdotalis coniugij prohibitio, Quæ

igitur eſt illa quam dicitis uniuerſalem eccleſiam?

An ſic ludendum putatis in nomine eccleſiæ uniuerſalis, & re tam ſeria, ubi agitur de innocentium damnatione & exilio? Poteſtis quidem, domino ſic permittente, ad tempus ludere pauperes & ignaros, & ſimplicibus conſpicilla naſo, ut aiunt, imponere, per fictum eccleſiæ uniuerſalis nomen, Verum ex diuinis ſcripturis hoc exploratiſſimũ eſt non eſſe eccleſiam DEI, quæ præcipit aut exigit, hunc ueſtrum impurum cœlibatum. Qui uero uerius nihil aliud eſt, q̄ doctrina demoniorum, in hypocriſi ut docet Paulus, & res ipſa in conſpicuo eſt

Quia igitur hæc cœlibatus conſtitutio ſanctæ uniuerſali & catholicæ eccleſiæ aduerſatur & ex diametro cum ſcriptura eius pugnat, iam paucis & ex tempore obiter uideamus, quare quaue hypocriſi pietatis, particularis illa Romana eccleſia poſt longas ſuas machinationes & plurimas priuatas et publicas conſultationes tandem induxit cœlibatum, adulterij immundiciæq; occaſionem, quibuſue cauſis, fictis & apparentibus (quando ueras et legittimas non habuit(ut ſacerdotibus coniugium prohiberet .

Innocentius epiſcopus Romanus, cauſam uetiti coniugij ſacerdotalis ſic refert et habetur Diſtinctiõe xxxi Cano, Tenere. Quia inquit ſcriptum eſt Leuiti, xi et xix Sancti eſtote quia ego ſanctus ſum. Hinc infert tandē Ergo oportet ſacerdotes abſq; uxoribus uiuere & cœ

libes eſſe. Hæc mala dialecticæ eſt conſequentia quæ ex antecedente nequaꝗ̃ inferri poteſt, ut interim taceamus dominum in Leuitico loqui de mundicia, à contactu immundorum animãtium, & ciborum lege uetitorum. & ut mundo, ac puro corde Dei præcepta adimpleant, ut ibi uidere licet. Non enim loquitur contra immundiciam aliquam coniugij, quod eſt honorabile ſanctum & immaculatum, teſte Paulo. Nam ſi hæc ſãctificatio, cœlibatus. ſiue abſtinentia a coniugio fuiſſet, Iam neq; Moſi, Neq; Aaroni immo nec Iudeis ullis licuiſſet habere uxores, ad quos hæc uerba primo dicta ſunt

Male igitur & contra intentionẽ ſpiritus ſancti, hic ſcripturæ locus, ad cœlibatum torquetur, En primariam cauſam & maximum fundamentum impij papiſtici coacti cœlibatus, Subuertit autem D, Paulus imo ſpiritus. hoc impuri cœlibatus fundamentum dicẽs, Propter fornicationem euitandam, quiſq; ſuam habeat uxorem & ſuum queq; maritum, Et nicæna illa cœlebratiſſima ſynodus, in qua ſancti Epiſcopi & patres concorditer cum ſancto Paphnutio diffinierunt, etiam ſacerdotum nuptias, non hæreticas (ut uos dicitis) ſed honorabiles eſſe, & caſtitatem quoq; eſſe concubitum, cum propria uxore. Neq; horum coniugium uel religioni uel pietati aduerſari; teſtatur vi, Can, Apoſtolorũ. dicẽs Epiſcopus aut presbiter uxorem propriam nequaꝗ̃ ſub obtentu religionis abijciat Si uero reiecerit, excommunicetur, & ſi perſeuerauerit deijciatur, Item diſtinctione xxviij definit Gangren. ſynodus dicens. Si quis diſcernit preſ-

Uterum coniugatum tanq̄ occaſione nuptiarum, quod offerre non debeat, Et ab eius oblatione ideo abſtinet anathema ſit

Et tamen quidam hodie, neſcio qua perditiſſima cõſcientia, & preſentiſſima ſathanæ ſuggeſtione inducti, ſuadent, & uelut optimo ſalutis conſilio (o artificium mille artificis ſathanæ) perſuadere conantur, ut ſacerdotes qui bona conſcientia, uerbo dei innixa, contra adulterium & ſcortationem, legittimas acceperunt uxores, eas relinquant & abnegent, contra ſcripturam, & mandatum Dei, Contra dictos canones, & contra ſanctæ ueræ uetuſtæ eccleſiæ concilia & determinationes, Stupet & inhorreſcit mens pia & chriſtiana talium perſuaſorum & iudicum, neſcio ignorantiam dicam, an perditiſſimam, contra fas & ius, temeritatis maliciam, Exiſtimant enim perinde eſſe, relinquere propriam & uere legittimam uxorem, quam indubie dominus illis dedit & coniunxit, quemadmodum ipſis licet dum libet, ſcortum & proſtibulum ſuum dimittere, ut aliud recurrente ſubinde libidine, recipiant & pro una mille habeant, fauore ſui, ut aiunt, Calixti. Et quid queſo, boni uiri & amici. Si ſatan hoc contra nos obtineret, quod aſtute querit, ut uxores dimitteremus, contra ſcripturam & Dei mandatum, quid faceremus cum uel naturæ conditio & motus, uel idem ipſe ſatan nos ſollicitaret, de complexu mulierum, nam caro & ſanguis ſumus, caro & ſanguis manebimus, hac in parte, donec ſpeciali dono & pre

uilegio, natura mutetur, Quid inq̃ faceremus? Nonne iam in ſcortationem, adulterium, aut nephandiora cadendum eſſet cum uulgo ſacerdotum, qui remedium caſti coniugij abiurarunt?

At hic fortaßis ſic reſpondebitis. Fragilis eſt homo poteſt quidem cadere. ſed oportet reſurgere per pœnitentiam. RECTE Sed quid ſi ſubinde cadit, nec ficta illa lectionis pſalmorum, roſariorum, orationum gregorianarum, ſimulati ieiunij, & id genus. pœnitentia iuuat, aut caſum impedit quo minus ſemper relabatur, Vti uidemus aſſuetudinem peccandi, maxime in ſacerdotibus. uix unq̃ medicam recipere manum. Et quid tum faciendum. ſi non licet nubere, potiuſq̃ uri et ſcortari, Hic veſtram urgeo conſcientiam, quid mihi dicetis? Orandum fortaſſe & ieiunandum dicitis, Et id quidem non inepte dictum. ſi enim oratione & ieiunio dominus dignetur quempiam dono caſtitatis tunc maneat caſtus, & abſq; mulieris complexu, ſi non habet uxorem, & ſui corporis ius habet, Sin autem nec ieiunio nec oratione, caſtitatem & ueram continentiam quis aſſecutus fuerit, quod & D. Hieronimus ſibi uſu uenisſe. poſt grauia & multa ieiunia & longas orationes, lapſus. fatetur, Nõne eadem redibit queſtio, quid faciendum eſt, cum non liceat ſcortari? Nam neq; ſẽper neq; paßim, ſolet dñs orãtibus & ieiunãtibus miracula facere, ut inuertat naturã generatiõi creatã ut dono ſupernaturali & miraculo, à creata conditione immutet, maxime cũ abſq; peccato imo cũ gr̃a et benedictiõe

liceat cuiq; coniugio uti, & benefaciant, qui matrimoni um ampleƈtuntur in domino, ut docet D. Paulus, Et ſacra approbat ſcriptura

Hæc & huiuſmodi alia, quæ ad neceßitatem libertatem uel honeſtatem nuptiarum attinent, non ignorans ſancta Nicœna ſynodus uoluit & ſanciuit. ut coniugium ſacerdotum permitteretur, in uniuſcuiuſq; poteſtate, non neceßitate, Diſtinƈt. xxxi ca. Nicœna. Prohibuit autem ea ſynodus Canon. iij Epiſcopis & preſbiteris (nequaq̄ legittimas uxores, ut iam uiſum eſt) ſed ſubintroduƈtas mulieres, & Diſtinƈt. xxxij ca. Interdixit. hoc idem confirmauit Porro iam (in hac pertinacia impuri cœlibatus) habere ſubintroduƈtas mulieres, contra huius ſynodi decretum nihil periculi uidetur. Nec mirum cum & dei quoq; mandatum in hac parte ſpernitur. Verum legittimam habere uxorem, iam hæreſis iudicatur & grauißimum peccatum, pro quo è ſynagogis reijciemur. & excommunicata, ut aiunt, corpora abſq; uitali ſpiraculo, iudicamur, ab hijs prepoſteris iudicibus & inuerſis Silenis

Sed hic rurſus inuenit iniquitas aduerſarij ſibi excuſationem, contra libertatem coniugij ſacerdotum, dicens Decretum & ſententiam prediƈti ſynodi, authore Gratiano, debere intelligi de ſacerdotibus ante ſacros ordines coniugatis. Sed procul dubio ipſum concilium non ita ſuſtinet ſuam accipi ſententiam, dum iubet non in neceſſitate, ſed in cuiuſq; uoluntate permittendum con

iugium. Neq; enim liberum cuiuſq; uolunlati permiſiſſe credendum eſt, ductas prius coniuges repudiare contra manifeſtum dei uerbum, Quod deus cõiunxit homo non ſeparet, Libertas igitur illa, neceſſario intelligitur, ut non ſolum retineant prius ductas coniuges, Sed etiam ut poſteaq̃ facti ſunt ſacerdotes, poſſunt coniuges accipere & matrimonium inire, Sed iſti gloßatores poſtq̃ decretum erat ſacrum dei inſtitutum & coniugium conuellere, quid gloſæ & commenti non inuenerunt & confinxerunt?

Vt item hanc coniugij libertatem ipſa ſynodus confirmaret, diffiniuit, honorabiles eſſe nuptias, & caſtitem eſſe concubitum, cum propria uxore, Non ſolum inquit ut ductas uxores retineant, ſed nuptias quoq; facere & coniugia inire, honorabile eſſe, Probat itidem & aſſerit predictum apoſtolorum canonem, ſexta ſynodus ſiue concilium Conſtantinopolitanum, ut habetur Diſtinct. xxxi ca. Quoniam in Romani, præcipiens primum ſeruandas, neq; ullo modo diſſoluendas eſſe legales nuptias. Deinde non prohibendam eße coniugalem conſuetudinem & conplexum thoralem, Item neminẽ propter uxoris cohabitationem prohibendum eſſe ab ordine ſubdiaconatus, diaconatus, uel preſbiterij, ſi alioqui illo munere idoneus fuerit, Preterea uetat exigi ab ordinãdis cœlibatus uotũ, Et cum ſupradicto apoſtolorũ canone prohibet, ſub pœna depoſitionis, interdici, ſubdiaconis, diaconis, & preſbiteris, cõtractum cõmunionem & conplexum legalis uxoris, Et quicunq; ſubdi-

conus, diaconus aut preſbiter ſuam à ſe expellit uxo-
rem, huius concilij iuſſu, excommunicandus eſt. Et ſi
reſumere recuſauerit pertinaxq; reiecerit deponendus
eſt, Et ideo iuxta decretum huius ſacri Concilij iure
depoſiti ſunt, atq; ſuo Epiſcopatu & ſacerdotio de-
functi, omnes Epiſcopi & ſacerdotes, qui contra apoſ
tolicum canonem, quauis ratione, precipue religionis
cauſa uel pretextu, condemnant ſacerdotum coniugia,
Et cum iure diuino hoc concilium nitatur, cenſendi
ſunt huiuſmodi, uon iure aliquo, ſed ſola ui & tyran-
nide Eqiſcopi & ſacerdotes. Et quomodo tales cenſeri
poſſunt eccleſiæ paſtores, quos ſua ipſorum decreta,
iure exuunt & deponunt, omni offitio & dignitate paſ
torali, Verum ipſi contrario ordine ſola ui, ſoloq; car
nis brachio nixi perſiſtunt, & ueros Chriſti ſacerdo-
tes abijciunt & damnant, hac potiſſimum cauſa, quod
& diuino & humano iure freti, legittimas ducunt
& retinent uxores chriſtiana & optima conſcientia

Hic conſurget quiſpiam ueritatis impaciens & cum
Gratiano rurſum confinget gloſſulam dicens. Huius
concilij decretum orientales duntaxat eccleſias reſpi-
cere, & aliter ſe habere traditionem orientalium eccle-
ſiarum, aliter huius ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ut uide-
re licet, Diſtinct xxxi, ca. Aliter, Huic gloſſæ & falſæ
interpretationi reclamat Romana eccleſia Diſtinc-
tione xvi capitulo Sextam, cum dicit, Sextam ſyno-
dum cum omnibus ſuis canonibus recipio, Si cum omni
bus ergo & cum illo, qui approbat & laudat tanq̃

caſtas & honorabiles ſacerdotum nuptias, Qui enim
omnes recipit, nullum reijcit

Sed hic uelut ex inſidijs prorumpit Eccius. ficti cœ-
libatus & ſacerdotalis ſcotrationis patronus, cum to-
ta ſua cohorte aduerſaria Dei inſtituti & caſti coniu-
gij dicens, A tempore mortis Chriſti, uſq; ad tempo-
ra Martini Lutheri, nõ eſt auditũ, q ſacerdotes uxores
duxerint, Maritus enim exiſtens, bene inquit fiebat ſa-
cerdos, At nullus ſacerdos fiebat maritus, Hoc menda-
cium uel ex malicia uel ignorantia, cum canonum tum
hiſtoriarum emerſit, Nam ſi non ſacerdotes uel epiſco
pi facti, duxiſſent uxores, cur diſtinct lxxxi. ca, Si
quis amodo, prohibetur. ne poſt illud tempus ſcilicet
Alexandri circiter Annum domini M.lx, ſacerdotes
uel epiſcopi facti, ducant uxores? Quod & factum
uidetis Diſtinct, xxviij, ca, Decernimus. Temporibus
Innocentij ij. circiter annos domini M lxxiiij. Non-
ne hinc argumentum euidens eſt, quod prius exiſten-
tes ſacerdotes duxiſſent uxores. Præterea uſq; ad tem-
pora Gregorij vij, licebat ſacerdotibus ducere, & ha-
bere uxores uirgines, quæ ſi priores moriebantur, non
licebat illis ſecundas ſuper inducere digamiæ cauſa,
Quod & doctiſſimus ille Iacobus ſtapulẽſis teſtatur
in commentarijs prioris epiſtolæ ad Thimotheum.
tertio capite indicãs ſimul ſathanæ myſterium & artifi
cium in iſto ficto cœlibatu Itẽ ex Chronicis Saxoniæ

ſide dignis, cernere licet, ſacerdotes et habuiſſe & duxiſſe in Germania uxores, uſq; ad annum dñi M. et C Poſt quod tẽpus cũ papa iniquũ miſiſſet cœlibatus mãdatum, & Magdeburgenſis Epiſcopus ipſum, conuocatis ſacerdotibus promulgaſſet, parum aberat, quin ab hijs iratis, iuſto dolore, occiſus fuiſſet

Sed quid hiſtorias proferimus? cum rurſus exemplo & facto, doceant Decreta xxxiij q, ij ca latorem Nicolaum papam Radulpho Argentoracenſi epiſcopo, mandaſſe. ut nec matricidam & iam pœnitentem ſacerdotem, à legittima uxore ſeparet, Cauſam addens ne forte inquit, in uoraginem fornicationis corruat, Et hodie nonne ſtupenda & horrenda cæcitas, emeritas & malicia quorundam epiſcoporum eſt, qui contra ius diuinum, & huic iuri conſentaneas humanas leges patrum uetuſtiſſimorum decreta & hiſtoriarum exempla, optant & mandant, & ſi quid uoluntate & mandato obtinere non poſſunt, ut a coniugibus ſacerdotes ſeparentur, hoc minis terroribus carceribus, exilio & morte intentata conãtur efficere, ut uel nõ ducãt ſacerdotes cõiuges, aut ductas dimittãt, & prorſus in uoraginem ſcortationis & adulterij corruant, Vt omnes paſſim ipſorum ſacerdotes corruunt, Et corruentes, in lapſu permanent & toti ſordeſcunt Dominus ſua miſericordia aperiat oculos ipſorum, & auferat caliginem cæcitatis à mentibus illorum, ne ſic erecta ceruice aduerſus deum & ueritatem ambulantes, decidant breui in baratrum & uoraginem damnationis A uia rectiſſima deficiunt & aberrant, dum regnum,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

traditiones & conſuetudines ſuas reuocare & ſtabilire ui & carnis brachio nituntur, Verendumq́ȝ ne dum nimis terrena ſua commoda (prætextu eccleſiæ & cultus dei) ſectantur, æterna & cœleſtia perdant, quod dominus per ipſorum reſipiſcentiam & ſuam miſericordiā auertere dignetur, Amen

Sed iam alius ſuccurrit ſcrupulus, immo ingens lapis offenſionis caput extollit, in quem grauiter impingunt hij, qui nephas putant & impium ducunt, ſacerdotes & clericos coniugatos eſſe., Quia ſcilicet VOVERVNT caſtitatem, quam uiolare nequaquam licet, Optime quidem. Quia igitur caſtitatem uiolare non licet ideo uxorem ducendam docent, & ſancta ſcriptura & canones, ut ſeruetur caſtitas, quæ alioqui in ficto cœlibatu paßim periclitatur, ut uidemus. Nam coniugium, coniugalis thorus, & complexus proprie uxoris, caſtitas eſt, ut hactenus uiſum & probatum eſt ex ſcriptura & ſancto Niceno concilio, Et ſtat hæc inuicta & irrefragabilis ueritas, aduerſus omnes omnium hominum traditiones, concilia poſteriora & quicquid Satan dictauit, & uiolēter ſub falſa ſanctimoniæ ſpecie induxit, Eſt enim demonium meridianum quod in angelum lucis ſe tranſformat, Sed de uotis iam obiter & breuißime dicamus,

Ex ſcripturis & Canonibus, duæ uotorum ſpecies deprehenduntur. Vna pia, ſancta, & iuxta uoluntatem domini facta. Quæ eſt de laude erga deum, & gratiarum actione, & eiuſmodi, quæ precipuam aliquam fidei confeßionem. & beneficiorum eius gratitudinem teſta

tur, de quibus ait ſcriptura, Vouete & reddite. &c. Pſal. lxxv. Et alibi, uota mea domino reddã &c. Pſal cxv. Item Cantabo domino in uita mea &c. Pſalmo ciij. Hæc & huiuſmodi neceſſaria ſunt obſeruatu, nec infringi poſſunt citra grande peccatũ. Quicquid enim homo ſic uouerit, ne moretur reddere, alioqui reus uo tierit. Nec talia uota ſunt perpetua, iuxta uim ſemel fa cti uoti. In actis apoſtolorum Paulus in ſe ſumpſit uo tum radendo caput. &c. Sed mox ceßauit ad ſemel fa cti expletionem. Quanq̃ hoc uotulum, in hoc potißi mum factum erat, quo lucrandi ſuos Iudæos, aliquam haberet occaſionem. De pijs hijs uotis, laudis, ſacrificij & gratiarum actionis, frequens eſt mentio in penta teuco & pſalmis

Altera uotorum ſpecies eſt mala impia & ſacrile ga, qualis erat illorum qui deuotione uouerunt ſe haud guſtaturos panem, donec Paulum occidiſſent, quale erat & Herodis uotum uel iuramentum factum ſaltatri ci, Qualia item ſunt monachorum & ſacerdotum, qui per ſua uota & iuramenta, abuegant legittimum ma trimonium diuinum ſcilicet inſtitutum, quod illis & om nibus à ſpiritu ſancto præceptum eſt, dum ſpeciale ca ſtitatis et ueræ puritatis donum non habent. Qui ob hoc impium cœlibatus uotum et iuramentum pertinaci ter et temerarie ſeruatum, coniugium reijciunt, et in uo raginem damnationis ſe immergunt. Nam ſtat firma domini ſpiritus ſententia, ꝙ adulteros et ſcortatores iudicabit deus. Et hereditatem in regno dei non habe

bunt. Hebreo. xiij. et ad Gala. v.

Si queſierit quiſpiam ab hijs Cur, contra factum uotum & iuramētum fornicantur? Dicunt ſe non poſ ſe continere, Prætexunt humanam fragilitatem, uiuunt interim in otio & delicijs, quæ ſunt fomenta libidinis. Si quis hortatur, ut ducant uxores, & uiuant honeſte absq; offenſa dei. Mox abhorrent, et crucis ſigno ſe muniunt, dicentes, ſe caſtitatem uouiſſe, & ideo non licere,

Alij prætexunt libertatem. Nolentes alligari uxori, uerba Pauli importune citantes, Solutus es ab uxore ne queras uxorem. Et tamen contra Pauli mandatum pergunt ſcortari. &c. En domini mei, uidetis quid facit ſacrilegum uotum, quod eſt ipſiſſima cauſa diuinæ offenſionis, & immundiciei. Contra huiuſmodi uota obſeruanda ſunt, quæ per totam uicesimæ ſecundæ quæſtionem quartam dicuntur, et maxime in hoc canone. In malis promiſſis reſcinde fidem, in turpi uoto muta decretum, quod incaute uouiſti ne facias. Impia eſt promiſſio quæ ſcelere adimpletur.

Eſt et alius Canon, qui ſic habet. Non ſolum in iurando, ſed in omne quod agimus, hæc eſt moderatio, ſollicitius obſeruanda, ut ſi in talem forte lapſum uerſuti hoſtis inciderimus, ex quo ſine aliqua contagione ſurgere non poſſumus, illum potius euadendi aditum petamus, in quo minus periculū, nos perpeſſuros eſſe cernimus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Cum igitur huiuſmodi monachorum & ſacerdotum uo-
ta ſint cōtra ius diuinū,ſtulta peccati & dānationis oc-
caſio,nec in hominis poteſtate ut ſeruentur,quod expe-
rientia docet.Cur non licet effringere,imo quis Chriſtia-
norum bona conſcientia,audebit ultra ſeruare?Pœnite-
at igitur quęuis ſui ſtulti uoti,& ſaluti honeſtatiq; ſuæ
conſulat,iuxta diuinum mandatum. Non trepidet illa
rumpendo,ubi non eſt timor.Nec curet in tam grandi
ſalutis cauſa,ſi à ſtultis & ueritatem dei ignorantibus
etiam hæreticiſsimus,& ſordidiſsimus apoſtata appel-
letur,nam uia ueritatis & ueræ reſipiſcentiæ ſemper
ab impijs maledici ſolet

Sunt plæriq; uſq; adeo ſtupidi & temerarij ,ut
ad omne inſolitum uerbum,& quicquid illis non placet
mox hæreſim & hæreticum clamant,ipſi interim ut ue-
ræ Chriſtianæ pietatis & ueritatis ignari ſunt,ita quid
hæreſis,aut quis ſit uerus hæreticus ignorant. Alij
his non prudentiores,uidentur ſibi egregie uotorum
monaſticorum & iuramentorum cœlibatus,cauſam per-
petuitatis confirmaſſe ex ſcriptura,at ſcripturis uti nō
ſolent,cum ſint ipſis contrariæ,niſi dum nobis aduer-
ſari uidentur.Adducunt igitur,ſed falſiſsime, ſcriptu-
ras & uerba Pauli.i.ad Timothe,v.ubi de uiduis ſtipen-
dio & ſumptibus eccleſiæ alendis in grandi ætate, &
de ipſarum uera in Chriſto fide prima loquitur. Hinc
inquiunt patet,ꝙ liceat uouere perpetua caſtitatis uo-
ta,Et ꝙ nequaquam liceat uota uiolare,ne homo habeat
damnationem,quia primam fidem,id eſt uota. ſecundū

illos,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

irritam fecit. Belli profecto & egregij ſcripturæ per-
uerſores, dixiſſem interpretes, qui primam in Chriſto
fidem, ad monachorum & ſacerdotum deflectunt ina-
nia & pernicioſa uota. Et ipſa uota, fidei aſsimilant,
nimirum tenebras luci. Et monachos & ſacerdotes, ui-
duas (quæ ſanctis miniſtrauerunt, filios in timore dei
educauerunt. &c) facere uolunt. Deinde ſi exemplum
ualeret pro uiris & ipſorum uotis, manifeſte ex textu
patet, non recipiendos ad uota & huiuſmodi iuramen-
ta, niſi ſexagenarios & minoris ætatis homines, non re
cipiendos, neq; ipſorum uota recipienda, ſed reijcienda
ut palam clarus textus probat, & decreta quoq; con-
firmant. xx. q. i. ca. Iuuēculas. Et Carthaginenſe Conci-
lium. ea. q, i. ca. Sanctimoniales, in quibus de mulieribus
loquuntur ſolum, non de uiris. Illa igitur Pauli uerba
pro nobis ſunt. Et contra iſtos ſomniatores, & legitimi
coniugij oſores. Hæc copioſius tractauimus in libello
de officio et coniugio uerorum Epiſcoporum & ſacer
dotum, quem emiſimus: ideo iam ſufficiant

Qua igitur conſcientia uel audacia quidam indocti,
& diuinarū ſcripturarum ignari Epiſcopi, audent con
iugia ſacerdotum ſoluere. uel eos damnare, qui ſtulta
uota irritauerunt? De quibus Diuus. Auguſtinus di-
cit & habetur diſtinctio. xxvij. ca. Quidam, ꝙ huiuſmo
di Epiſcopi, uel quicunq; uouentium coniugia diſſoluūt
ꝙ grauiter peccant. Idem ſentit S. Theodorus ibidem,
ꝙ nubentes poſt uotum nequaquam ſeparari debent,
Scribit item beatus Auguſtinus, cuidam, qui poſt uotū.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

duxit uxorem, ꝙ nō liceat illam dimittere, nec ſine uxoris conſenſu continenter uiuere, uel à complexu abſtinere, ut ex uigeſima ſeptima. q. ij. uidere licet, Preterea. xxvij, q. i. Ca. Nuptiarum, palam docetur ꝙ coniugium non debet ſolui cauſa uoti. Et quod plus eſt. ca. q. ij. Sunt quidam, Gregorius papa clare dicit. Sūt qui dicunt religionis cauſa coniugia debere ſolui, Verum ſciendum eſt. Et ſi hoc lex humana conceßit, lex tamē diuina prohibuit, per ſe enim ueritas dicit. Quod deus coniuxit homo non ſeparet.

Neq; hic ſtultus & ignorans quiſpiam (ſcortationis paracletus) fingat diſcrimen Solēnis & ſimplicis uoti, quod ſcriptura non nouit. Sed ſcripturæ corruptores pro ſuo more callide adinuenerunt. Conſtat enim in dictis patrum ſententijs et canonibus, mentionē fieri de emiſſo caſtitatis uoto, quod coniugium neq; impedire contrahendum, uel contractum poteſt. Neq; alia eſt uis et efficacia contra uerbum & inſtitutum dei, ſiue fiat palam & ſolenniter, ſiue occulte et abſq; ſolennitate. Nam humanum uotum & inuentum eſt & manet, ſtultum & infirmum ſcilicet. quod legem dei & naturæ infirmare non poteſt.

Nunc igitur (ut in caſtra tandem redeamus) domini mei in Chriſto dilecti. Si apud uos & ueſtras eccleſias, religio & pietas eſt, maiorum inhærere ueſtigijs, et antiquis eccleſiæ conſuetudinibus non contraire Cur non potius ſequimini et nos ſequi permittitis mille & plurium annorum conſueudinem quam ue

ra Chriſti uniuerſalis eccleſia ſeruauerat, quæ Chriſti
& apoſtolorum plurimorumq; conciliorum & patrũ
ſcriptis, moribus, & uſu approbata fuerat (quàm ſequa
mini noua) quæ inuerſo nomine antiqua appellatis
concilia, nuper circiter.cc.aut.ccc.annos nata, quæ cõ
tra ſcripturam & Chriſtianam libertatem, plurima ſta
tuerũt, cõtra cõiugiũ ſacerdotũ, cõtra integritatẽ ſump
tionis eucbariſtiæ. Et multa alia, quæ idcirco præſcrip
tionẽ longi temporis & robur non habent, quia malæ
fidei ſunt, ut ex prædictis hijs omnibus manifeſtum eſſe
poteſt, qui aliquid iudicij, luminis & ſapientiæ dei in
ſe habent, nec ſunt prorſus fungi et trunci. Cur uos
domini & amici, putatis præferenda nupera illa Vie
nenſe et Conſtantienſe et huiuſmodi concilia, antiquiſſi
mis ſanctæ eccleſiæ Concilijs. cum palam legatis di
ſtinct.l.ca. Domino ſancto. Quotienſcunq; in geſtis cõ
ciliorum diſcors ſententia inuenitur, illius concilij ma
gis teneatur ſententia, cuius antiquior & potior exi
ſtat authoritas. Quod etiam exemplo uidetur in eo.
ca. in re dubia quadam. Item cum in ca. hæc ſcripſimus
diſtinct.xxx. dicatur. Condemnamus eos qui ſe extol
lunt aduerſus ſcripturas et eccleſiaſticos canones, &
noua introducunt præcepta. Hic Canon præſcriptus
eſt circiter annos domini M.CC. Quis enumerabit ca
nones, regulas, & decreta poſt hoc tempus facta in pa
piſtica eccleſia, contra ſcripturas et ſanctos ueteres
canones? quæ maledictiõi huius canonis obnoxia ſunt

Id uos oro et obſecro ꝑ Chriſtũ, ut depoſito affectu
et graui mentis ueſtræ caligine, recte iudicetis. Et rem

ipſam æqua lance expendatis, & inuenietis proculdu- bio plurima in ueſtris nouis decretulis et cõſequẽtibus cõ cilijs acta & ſtatuta, quæ hic præſcriptus canon & Ga grenſe concilium iure condemnant. Et pro condemna- tis prorſus haberi debent, quibus tamen iam ueſtræ ec- cleſiæ rem publicam & conſuetudinem ſtabilire conten- ditis, Et omnem lapidem, ut dici ſolet, ad hoc mouetis ut omnia ueſtra uetera (quæ tamen prorſus noua ſunt ueræ uetuſtati comparata) per fas aut nefas conſerue- tis. In hoc putantes uos obſequium præſtare deo, falſa opinione deluſi, Videte uel ſemel ſed diligenter, & ani mo alto reponite, quæ de Conſuetudine habetis diſtin. viij. per totum. Et quãtum conſuetudini, quantumq; ue ritati & ſcripturæ tribuendum eſt. Ne queratis tan- tummodo inueterato odio, Lutheranos perdere & pro- fligare, ut uos poßitis in carnis ſecuritate & ocio reg nare, & fœlices in mundo eſſe. ſed querite ſimplici ac bona mente promotionem gloriæ dei, & ueritatis euã- gelicæ atq; ſalutis pauperum. Alioqui quod ui & abſq; fundamento uerbi dei agitis, non poterit diuturnum & ſtabile permanere, cuius tandem uos teſtes eritis.

Neq; hanc prolixiorem expoſtulatricem epiſtolam ſcripſi, dubius de ueritate quam habemus in preſenti ne- gotio. Neq; uè uelut cauſæ noſtræ doctrinæ ullo modo aut in ullo punctulo timens, quæ uerbo domini & in- uicta ueritate ſuffulta, contra portas inferorum, & om ne mendacium, & os loquens iniqua, firma et conſtãs manebit, Licet hic mundus cum omnibus ſuis coniuratis

nobis maledicat hæreticos, ſuo more uocet, perſequatur damnet, in exilium proſcribat, morte & ſupplicio nos afficiat, Domini gratia & eius ſpiritus nos conſeruare in ſuo timore & ueritate dignetur. AMEN

Scripſi autem non ut uos doceam, cum ſitis uiri docti & prudentes. Sed magis quodam charitatis debito hoc feci, quo uos ueſtri admonerem officij, ut omnia modeſte, & prudenti conſilio faciatis, nihil precipiti ardore (in tam arduis eccleſiæ & fidei cauſis) quod uobis tandem in ignominiam cedere poßit. Cogitate domini mei & ſequentem quoq; poſteritatem iudicium habituram, quæ & ueſtram & noſtram cauſam iudicabit Vt interim taceam breui & nos & uos ſtaturos ante tribunal Chriſti, qui non erit acceptor perſonarum Dominus Ieſus uos illuminet, & oculos mentis ueſtræ aperiat, ut cognoſcatis uiam ueritatis eius. AMEN

Malmogiæ feria quarta proxima ante natiuitatis Mariæ. Anno domini

MDxxxiij

Petrus Laurentij Malmogienſis lector

Exhibuimus tibi amice lector noſtram uidendam Expoſtulationem & cum iudicio æquitatis diiudicandam an à deo ſit, nec ne. Nunc uide ex ſequētibus aduerſariorū literis, num me mea feſellit opinio aut ſecus, cum in calce Expoſtulationis dixiſſem, Opus eos non habere doctrina, ob eruditionis & pru

dentiæ exiſtimationem quam de ipſis tacentibus tum habebam, No n me clam erat, odium & maledictionem ipſorum me relaturum pro dilectione quam debebant. Verum zelus ueritatis & conſolatio piarum & ſimplicium ueritatis amantium conſcientiarum, me id quod feci, facere coegit, Nam egris oculis lux odioſa eſt, quæ ſanis & claris amabilis eſſe ſolet

SEQVVNTVR LITERE CAPITTVLI LUNDENSIS

(printed as: SEQVVN- / TVR LITERE CAPITTV / li Lundenſis)

SPiritũ optamus cõſilij ſanioris, intelligẽ
tiæq; rectioris, Miſiſti ad nos litteras tu
as una cũ expoſtulatrice, ſeu potius cri
minatrice epiſtola, quã amicã dicis & cãdi
dã, cũ nihil minus quã amicitiã, & cãdo
rẽ præ ſe ferat, uerũ elati inuidẽtiſq; animi tui eiuſdẽq;
ꝑtinaciſsimi euidẽtiſsimũ argumẽtũ. Quid aliud portẽ
tuoſa hæc, nõ minus temere quã impudẽter nobis obie
cta indicãt ſcõmata. A uobis iudicibus & ſenibus Iſraẽl
egreſſa eſt iniquitas hæc. Itẽ & ſi doctrina uos egere
non putatis, tamen admonitione opus habetis. Itidẽ &
id cum pro capite & ſenatu Scanicæ eccleſiæ habeami
ni & reliqui id genus amari morſus, quos nobis ut minus
uere ita pro innato tibi ingenio arrogãter obtrudis,
Obiectã ſane nobis iniquitatẽ, in ſentẽtia per R. dñm
electum in complices tuos, illos hæreticæ prauitatis
ſeminatores, lata, haud difficili negotio, ubi iudicem
quem declinare tibi licebit minime, nacti fuerimus, Deo
optimo adiuuante amoliamur. Nec eſt quod ipſum Re-
uerendum dominum electum, hoc in caſu iniquitatis
aut inclementiæ accuſare poſsis. Quin potius tibi cæte-
riſq;, in primis eius uenit exoſculanda clementia, quã
do pro bonorum omnium confiſcatione, pro perpetuo
carcere proq; ignibus ipſis, ſolo exilio dãnauit impoſ
tores, & eccleſiæ reipublicæ peſsimos turbatores, Pe-
rò doctrina nos egere non diffitemur, Verum, eam
à ſordido apoſtata, qui teſte Salomone ore gradi-
tur peruerſo & omni tempore iurgia ſeminat,
haud quaquam duximus hauriendam, Quod deniq;

habemur,ut ais,pro capite & ſenatu Scanicæ eccleſiæ in tuū caput per belle recidit,Nos(ais) habemur, Tu cū tuis uobis uideri uultis eſſe,tātā enim ex inſolēti quadā præſūptione uobis arrogatis authoritatē,& ad id uſq; tumoris progredimini,ut ad ueſtrum arbitrium non ſolum Scaniæ eccleſiæ,ſed & tocius orbis putatis inclinandum eſſe iudicium,authoritatem ueterum & orthodoxorum patrū contēnentes,canonicaſq; ſcripturas pro ueſtra libidine deprauantes,ac ſolidā eccleſiæ fidē eiuſq; decreta,ueſtris calumnijs diuexantes & in dubium reuocare ſtudentes.Non ignoramus profecto, nec & tu ipſe ignoras,ubi ad cor redire uolueris,non ignorant item alij,quibus uel mica mentis eſt,quam inimica ſit paci obedientiæq; ac religioni,hæc noua ueſtra doctrina, fraudulentaq; impietas,quæ pulcherrimum totius ordinis decorē conſpurcat,confundit,ſubuertit. Quæq; ſæditiones,diſcordias,tumultus, rapinas,ſacrilegia,& bella deniq; cruentiſſima exuſcitat,quæ iam magno ſuo incommodo tota ferme experta eſt Germania, & Daniæ quoq; Noruagiæq; Chriſto fideles incolæ plus ſatis,heu dolor, horū incōmodorū perpeſſi ſunt.Verēdūq; ne maiora hijs perpetiātur,ni benigniſſimus dominus,inſolentem ueſtrum ſpiritum ſua miſericordia dignetur comprimere

Impia autem doctrinæ tuæ fermenta, Expoſtulatrici epiſtolæ inſerta,De utraq; ſpecie ſacramenti laicis danda.De ſacrilegis ſcortis ueſtris,pro legittimis tutandis uxoribus.Deq; ſacramentorum non debita confeſſione.PLACVIT in preſentiarum execrando con-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

temnere. & contemnendo præterire. Ne uideamur ſemel iudicata, ac recte à patribus ſacroſanctiſq; concilijs diſpoſita, reuoluere, inq; dubiũ uertere, Neue ſacro ſancto generaliũ conciliorũ ac patrum iudicio oblatrare uelle Qui quidem patres una cum concilijs, omnes argumentorum tuorum nodos cauilloſq;, iam dudum diſſoluerunt & quidem apertiſsime. Quod tibi ducimus manifeſtius q̃ ut noſtra hac in re egeas Minerua. Tacemus interim obſtinatam tuam pertinaciam, qua more cæterorum hæreticorum proprio cerebro innitens, non facile te prebes docilem deo, in ſcripturis, concilijs, ac patribus loquenti. Veruntamen oportuno dato iudice non detractamus, imo pollicemur nos authoritates & rationes non noſtras ſed ſcripturæ, ſed conciliorum ſed patrum orthodoxorum quibus hactenus innixa fulcitur eccleſia, mundo notas facturos. Iam uero receptui canẽtes, ne epiſtolarem excedamus modum, Conſulimus & hortamur in Chriſto Ieſu ut non nouis, & pro cuiuſlibet cerebro excogitatis gloſſulis, ſed magiſtra eccleſia ſcripturarum ſuſcipias interpretamenta, ueram germanãq; intelligentiam. Cuius authoritate ſacræ literæ nobis ſacræ ſunt atq; exoſculandæ. Quam quidem intelligentiam una cum ſyncera cordis reſipiſcentia, & tibi & omnibus ſimili cæcitate laborantibus, exoptamus imprecamurq; in Chriſto.

Lundis ex domo noſtra capitulari. Anno Domini M.D.xxxiij feria.vi. proxime poſt feſtum diui Mauritij & ſociorum eius, martirum Chriſti

Capitulum Lundenſe

PETRI LAVRENTII *ad prædictas literas Reſponſio*

PRO ARROGANTI MENDACI
*& contemptore ſpiritu. ſpiritum ſanioris conſilij &
rectioris intelligentiæ uobis opto in Chriſto*

SVſcepi obuijs, quod aiunt, manibus
Epiſtolam, iam pridie a uobis miſſam
ſperans hanc ipſam eruditionis quippi
am, aut ueræ piæ doctrinæ, candidæq;
reſponſionis in ſe, contenturam, A
tantis nimirum uiris, Scanicæ uidelicet eccleſiæ colum-
nis & nutātis eccleſiaſticæ reipublicæ atlantibus, pro
fectam, idq; iam dudum expectaueram. Sed ſpe & opi
nione fruſtratus, uideo tantos montes, poſt grauem
nixum, murem riduculum, ſed dentatum & mordacem
peperiſſe. Et pro inſigni piæ & chriſtianæ doctrinæ
& reſponſionis partu, uerba, ac præterea nihil niſi
uerba, mendacia, cōtemptu plena, minacia, & ſacrilega
enata eſſe, tanq̄ iam ſatis eſſet factum meæ Expoſtu
lationi, per tanti nominis tantæq; authoritatis homines
Quaſi quiſq; mimorum aut ſcurrarum, non idem poſſet
quod uos effeciſtis, impudenti ore, & uerborum ſtulta
colluuione blaterare Apoſtata. Carmelitanus frater
Orthodoxorum contemptor, ſcripturæ deprauator,
fidei & decretorum calumniator, diuexator. hæretic
cus, impoſtor, Eccleſiaſticæ reipublicæ perturbator, Et
id genus alia abſq; cauſa & ſine ratione & ulla ſcrip

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

tura dicta. Sed ſolum, quia placet uobis, & ſic uult capittulum nos appellare, pro ueſtro more, Et quia ueritatis & ſcripturæ patrocinio caretis. Ideo ad maledicentiæ, contemptus. & contumeliæ uerba confugiendum eſt, tanq̄ ad ſacram anchoram ueſtræ, id eſt temeritatis & mendacij, cauſæ, ut ſtupidis & ueritatis ignaris, aliquid feciſſe uideamini

Paulo plus luminis arbitratus ſum hactenus in uobis fuiſſe, ſed res ipſa adeoq; & literæ ueſtræ indicant Μυὸπτασ eſſe, cum quibus mihi res eſt. Vtinam plane cœci eſſetis, ueſtram cœcitatem & in re ſacra ignorantiā agnoſcētes, quia autē uos uidere putatis, ideo peccatum ueſtrum & cœcitas manet, atq; tantiſper manebit, donec arrogans illud & contemptu plœnum ſupercilium, atq; alte radicata hypocryſis benigna dei manu, in ueſtrum nonnullis ſeſe eidem potenti manui humiliantibus, ſublata fuerint. In reliquis ueſtrum ira & iudicium Dei, in finē uſq; exardeſcet. ut amplius dētur in excecationē & reprobū ſenſū, in contumeliā & blaſphemiā ſāctæ fidei & ſcripturæ, ut manifeſto ſacrilegio integritatē ſanctæ συν ἄζυγῳ cōtra Chriſti clarā & maniſeſtiſſimā inſtitutionem, a populo dei tollant & prohibeant uelut ſacrilegam, Vt coniugiū, ſāctū & inter oēs, nullo excepto niſi quē lex dei excipit, honorabile, dānēt, Vt ſerio ſcortationē & adulteriū nō prohibeāt ſed potius ad hæc cōniueāt. & excuſēt, ſibiipſis hac in re patrocināte*s*. ut ad falſa ſatanica uota, et iuramēta ſimplices indoctas & trepidātes cōſciētias cogāt, et hæc ſoluētes, ridiculo fulmine feriāt et in orchū trāſmittāt,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Vt ad humanas traditiones hypocriticas, quas apoſto-
lus dæmoniorũ doctrinas dicit, uulgum ſacerdotum mo
nachorum & rudis populi, ſub metu & minata mortis
pœna obſeruandas adigant, Vt ipſi ſint diuites & hono
rati, onera grauia & importabilia plebi & ſuis impo-
nant, quæ ipſi ne minimo quidem digito mouere uolunt.
Vt non deprehendatur impietas & myſterium hypocri
ſis & iniquitatis ipſorum, à ſacra lectione, à piorum &
ſyncerorum doctorum libris & commentarijs uulgum
& ſacerdotum & plebis abſterreant, Vt perſequantur
pluſq̃ uatiniano odio, & ridicula ſua excommunica-
tione paßim feriant ſynceros uerbi dei precones. Et uin
cula, carceres, & grauiora illos ſuſtinere cogant. In
ſumma, ut uel dimißis uel admodum negligenter, & cõ
temptim curatis diuinis ſcripturis, mandatis & operi-
bus, ad hominum & proprias inuentiones ſequendas
relligioſe impellant, quas ut uos impudentißime oſten-
ditis, diuinis & literis & mandatis, lõge preferãt. Qui-
bus magis placebit quicquid adinuenit, & ſtatuit nupe-
rum aliquod concilium aut recens Synodus & appro-
batio unius aut alterius ſæculi (in quo ſummam rerum
& tyrannidis tenuerunt, faſtuoſi, auari, impij & indo-
cti ROMANI pontifices) quàm ea quæ ſancta tra
dit ſcriptura & antiqua ueræ ſanctæ eccleſiæ Conci-
lia et ſanctorum patrum & doctorum ſcripta approba
runt, una cum longißimo CHRISTIANI orbis cõ
ſenſu et uſu

Hiſs multis nominibus plus arridet & placet adulte-

rium,ſcortatio & portentoſa libido ſui cleri,& ſacer-
dotum,quam ipſorum legittimum & ſanctum coniugium,
quod & uos perinde docti atque iuſti iudices,tam manife-
ſta impudentia,non ſolum factis,ſed & literis ſacrile-
gis oſtenditis,cum dicitis noſtras legittimas & pudicas
uxores,ſacrilega eſſe ſcorta,quia ueſtræ ſacrilegæ ſcor-
tationi abrenunciauimus.O impudentia contra domini
inſtitutionem ora.O ſacrilega & contra ſanctā ſcrip-
turam blaſphema uerba.Hic quidem liceret(at non li-
bet)depingere adulteria & ſcortationes,uel ſacrilega
ſcorta,quæ uel in curijs quorundam ueſtrorum tam libe-
re fiunt et uerſantur,uel non procul à domibus ueſtris
Si non magis modeſtia & æquitate cauſæ,atque honeſta-
te dicendi,ſuperiores eſſe contenderemus,quàm ut par
pari referre uelimus,et uolutabro ceni et ſórdibus ue-
ſtris pariter commaculari

Huiuſmodi hominibus hæreticum eſt,quicquid ſan-
cta ſcriptura,antiqua ſanctorum cōcilia,ſanctorum do-
ctorum ſcripta docent et mandant,niſi hæc eadem ip-
ſorum decretales,ſextus Clementinæ et extrauagātes
approbauerint et mores eorum et conſuetudines hijs
ſubſcripſerint.Et ediuerſo.Si quid contra eandem ſcrip-
turam antiqua cōcilia et ſanctorū ſcripta,aliquis papa-
rum Vienenſe,Conſtantienſe et huiuſmodi alia pridia-
na concilia commenta ſunt,id mox pium et catholicum
(etiam uobis iudicibus)erit. Hijs ſtultis item hæreticum
eſt quicquid ipſi non dicunt,docent uel faciunt.Et cer-
te apud hos inuerſos Silenos breui timendum fore

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

hæreticum eſſe,crepitum uentris facere,niſi & ipſi quã
doq; in idem periculum inciderent.

Apud hos pietas et dei obſequiũ eſt,ut nõ obſeruãs paparũ & recẽtiũ conciliorũ mãdata & ſtatuta,cõtra mandatum dei, diſpendium rerum ſuarum patiatur. & confiſcentur,ut perpetuis tradatur carceribus. ut tyrannorum iudicio uulcano in ſacrificium cædat, Cum nullæ æque leges,etiam nec ceſareæ,de pœna ignis etiam in ueros hæreticos unq̃ decreuerint. Sed de bonorum confiſcatione,& alijs quibuſdam ciuilibus mulctis potiſſimum contra Samaritanos & Manichæos hæreticos nonnihil ſtatuerunt.

Et interea uelut cogimur hijs tam benignis iudicibus gratiam habere qui à tanta crudelitate & legum ſuarum ſeueritate ceſſantes ſolo exilio(ob uerbum domini & ſanctum coniugium) nos damnare dignantur. Et cum nihil unq̃ poſſunt,nec in æternum poterunt iuſte ac ueræ aduerſũ nos probare et agere.niſi ſuo more,hoc eſt contumelioſis uerbis,maledictis,technis ſuſpenſo naſo,cachinnis & contemptu, Et adducta nonnunq̃ ſacroſancta Clementinarum ſcriptura. Et apud indoctam plebeculam frequenti ingeminatione,eccleſiæ eccleſiæ,laudabilis conſuetudinis. Et ſine modo & ſine hæreſis,hæreſis,hæreſis,quibus uerbis clamoribus & ſignis iam uiciſſe ab indoctis uideri uolunt,hoc inquã ſuo more cum formidabili potentia(qua ſola ualent et robuſti ſunt)cum nos pauperes Chriſti miniſtros uicerint,ſe admodum pios et clementes haberi uolunt,q

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

ſola in exilium proſcriptione,nos dignantur,non ad-
dita etiam morte. O benignitatem & clementiam tyrā-
nicam. Docuit nos dominus uim & tyrannidem per-
ferre,quando ſic neceſſe eſt,ſed ut pro hac gratiam
habeamus,& manum exactoris exoſculemur, non iti-
dem docuit,ne tyrānidem & uim approbare uideamur

Hæc in genere dicta ſunt .de hijs inter uos, & alijs
qui ſimili cum iudicio,tum ſapientia in ſacris rebus &
ſanctis ſcripturis præditi ſunt,qui cum nihil ſynceri re
ſponſi habeant.quod diuinis ſcripturis & reliquæ ex-
poſtulationi iuſte obijciant,execrationibus & contemp
tu ſeſe à reſponſione abſoluunt,& ueteri controuer-
ſiæ,ſic tandem finem impoſuere. Promittentes(neſcio
quas,nouas & in auditas authoritates & rationes ex
ſcriptura et cōcilijs(quibus illorum noua innititur &
fulcitur eccleſia)ſe mundo notas facturos,ubi ex ipſo-
rum ſententia illis oportunus contigerit iudex. Et tunc
peſſum ibit quicquid uera & plusq̄ mille annorum
Chriſti eccleſia & uetera ſancta concilia,atq; uetuſtiſ-
ſimus uſus pro fundamento & fulcro habuerunt. Et
hij miri artifices erunt,qui ex eadem ſcriptura , noui-
tatem ſuæ eccleſiæ & ſtatutorum cerimoniarum & cō
ſuetudinum eius ſtabilire poterunt,ex qua uera illa ue
tuſta ſecundum Chriſti inſtitutionem et apoſtolicam
traditionem ſancta et ſtabilis erat,et pulchre perfe-
cteq; regebatur,præſertim cū in plurimis,cum doctri-
na tum moribus hæc noua non minus diſtat à uera
ueteri,q̄ diſtat ortus ab occaſu ,et lux à tenebris

ſed hij & horum ſimiles cæreum naſum ſcripturæ addi
derunt. non mirum proinde ſi quaquè uerſum flectere
eam poterunt, quod et ſtrennue in hunc uſq; diem fe-
cerunt et faciunt, alioqui uix iota unum ſcripturæ pro
ſua eccleſia et nouo dei cultu etc. haberent

Iam obiter paucula ex capituli literis repetamus et
quid in ſe contineant ueritatis, propius admoto iudicio
diſpiciamus. In primis, bonam partem odij et iræ ue-
ſtræ uindicaſtis. dum uos domini Canonici, absq; Ca-
none ueritatis et regula ſcripturæ, id quod ad uitæ ge
nus, mores et inſtitutum ueſtrum attinet, me fratrem Car
melitanum contemptim ſcribitis. Sed odium et mentis
perturbatio uobis impoſuit. Qui ſi æqui iudices et ue-
ritatis non ignari fuiſsetis, hoc ſane ſciretis, uerum
Chriſtianiſmum neſcire factiones & factionum uoca-
bula. Vnus enim author noſtræ religionis eſt Chriſtus
qui hanc, non aſinina pelle & plumbo, ſed ſuo ſan-
guine, ſuiſq; ſanctis uerbis inſtituit & confirmauit. Et
ſi in hoc noſtro ſancto ordine, nemo eſt ſanctiſsimorū
Pauli, Cephæ, aut Apollo, multo minus uel Carmeli mō
tis, uel alterius cuiuſpiam creaturæ erit, unde nomine-
tur, uel in qua glorietur. Veſtra eccleſia papiſtica hæc
nouit & habet uocabula, ut alij Canonici regulares,
alij, ut uos, ſine regula, quidam Franciſcani, quidam
Dominicani, nonnulli Benedictini, Bernhardini, & ſi-
milibus ἀιρεσκων nomenclaturis appellentur, Chriſti
eccleſia, eius ſcriptura & ſpiritu edocta, hæc non agn-
noſcit Chriſtianum igitur, & ſi peccatorem & inutilem
ſeruum, me agnoſco. Carmelitanum et ſectarū hominū

me nego. Illi enim factioni (ſit gratia Chriſto liberato-ri) ſemel ex animo renunciaui, nec ueſtra inuida & te-meraria appellatio, me eius ſectæ profeſſorem uel poti-us mancipium efficiet. Propter ueſtrum affirmare uel negare nihil mutabitur in re, ut uulgo dici ſolet

Sum autem (ſi ſcire libet) Petrus Laurentij, Ciuis Mal-mogenſis, et eius Academiæ in ſacris literis lector, & barum iuxta menſuram & donum ſpiritus dei, inter-præs. In domino legittimus coniunx, Chriſtiani ordinis et nullius factionis homo

Apoſtatam præterea appellatis. ſi uel hac contume-liæ uia, ab expoſtulationis inſtantia & exactione effu-gere uobis liceat, Sed ueſtro more ἀποστασία uoca-bulo utimini plus longe ſecus ꝗ ſcriptura uel uete-ris uel noui teſtamenti, unq̃ uſa eſt, At tales artifices non mirum eſt, ſi quem affixerunt ſcripturæ cereum naſum, etiam huc quoq; ipſum flectant, alioqui, dum ſic ſemel canonicis decretum eſt apoſtatam ſcilicet ap-pellare, non poſſent alias, ſatis contumelioſo nomine animum erga me ſuum patefacere. Porrò ſpiritus ſapi-entiæ domini in Eccleſiaſtico, Prouerbijs, in Petro & Paulo apoſtolis ἀπόστασιν, defectionem ſiue rebellio-nem à ſtatu fidei & mandatorum dei ad diuerſa dog-mata opera & traditiones, uocat, ut docet aperte ſcrip-tura, Verum ſi æquo marte & æquis ſub iudicibus certa-re nobis liceret, ſermone ueritatis, deſpiceremus, utra pars uel noſtra uel ueſtra, iure cenſenda eſſet apoſta-ta, etiã eo modo impropriè utendo nomine ἀποστασία

quo uos utimini,ad defectionem,à primeuo ueſtro et meo olim factionis inſtituto.Et non minus appareret à prima canonicorum ſiue regularium inſtitutione uos apoſtataſſe.q̃ diſtat et deficit mendacium à ueritate et lux à tenebris.Canonici igitur non eſtis. Sed quid et qui ſitis,nunc prudens tacebo,cum mundus propemo-dum uos non obſcure ſcire et agnoſcere incipiat

Subit item ueſtrum παράδιγμα ex Salomonis para-bolis ſumptum,quod in tam ſeria cauſa in me torque-tis,Sordidum(ut ueſtris utar uerbis)apoſtatam ore gra-di peruerſo,et omni tempore iurgia ſeminare. Hic ſi à uobis rogarem.An ſpiritus dei hæc de ἀπόστασι ue-ra,an à uobis et ſimilibus confiᴄta loquatur. An de il-la quæ eſt à factione carmelitica et ſimilibus,ſiue ab humanis excogitatis cæremoniolis,et hypocritica dæ-moniorum doctrina,uel de defectione à lege domini et uerbo dei,ad hæreſes,et humanas doctrinas et errores Quid reſponderetis,an ne puderet uos aliud dicere,q̃ quod ſolum de uera apoſtaſia a deo loqueretur,qui in-tegerrime ad uerbi dei & mandatorum eius obſeruati-onem ubiq; fideliter admonet,& ab hijs que carnis & non dei ſunt,procul fugiendum ſemper docet,Hic rur-ſum intelligo pleroſq; ueſtrum,qui ſapientiores uideri uolunt.ſic intelligere & tenere ſacras Solomonis & alios libros,quemadmodum ὄνοῦ ἀγεὶ μυσηξια Verum tamen ſi ita collibitum capitulo fuerit,lubens permitto ut apoſtatam, in uindictam Expoſtulationis, uocetis,. Hoc enim titulo uere in domino gloriabor, quod ab apoſtaſia,quam uocat Paulus,atq; à ueris apoſtatis, ſim

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

apoſtata, Colligite ergo ſic, Tu es frater Carmelitanus & apoſtata. Et conſiderate qua dialectica coherentia iſta ſibi conſtant, ut idem qui ueſtro iudicio adhuc ſit frater carmelitanus, ut ſcribitis, talis manens, ſit pariter apoſtata, iuxta rationem nominis apoſtaſiæ quam fingitis Sed huius nouæ ſapientiæ Μυστήριον non aſſequor. De noſtra (ut duobus uerbis cõcludã) ἀποστάσει à facticia religione, in ſcripturis nuſquam reperietis, ad ſcripturæ ſenſum. De ueſtra autem Petrus & Paulus apoſtoli & inſignes prophetæ, pleraq́ꝫ, que euentus uera hactenus probauerat, poſteritati ſcriptis commendarunt. Et ſacra ἀποκαλύψις eius Μυστήρια, copioſe & uere tractauit, & myſticôs deſcripſit

Eſt & aliud crimen quod non tam impudenter q̄ mendaciter obiicitis, ꝙ hæc noſtra noua (ut dicitis) doctrina, ſit inimica pacis, obedientiæ & relligionis. ꝙ ſit fraudulenta impietas, pulcherrimi ordinis conſpurcatrix, ꝙ ſæditiones & tumultus, rapinas et ſacrilegia, et bella exuſcitet. Exemplum additis Germaniæ, Daniæ & Noruagiæ, quæ ob noſtram doctrinam (ut uultis) bellorum incommoda & mala ſuſtinuerant. Timetis itidem adhuc maiora & grauiora, niſi iuxta ueſtrum deſiderium à nobis ſpiritus hic noſter tormentis exigatur, Hæc paßim canitis ἄσματα ut uel ſic principes & alios in caput & ſanguinem noſtrum exſuſcitetis, cum deſit uobis ſcriptura & ueritas. quibus noſtram doctrinã repellatis. Hæc ſi micula ſalis & cognitionis ueritatis in uobis eſſet, tam inuida inania & opprobrio plena

non diceretis. Cum præter Euangelium pacis conſcien-
tiæ, ueræ mandatorum dei obedientiæ, ueræ item chri-
ſtianæ religionis, quæ eſt in ſpiritu & ueritate, non in
larua & hypocriſi humanæ traditionis, nihil doceа-
mus Et hæc noſtra doctrina, nihil eque facit, quam ut
ueſtram & aliorum, uere fraudulentam impietatem
fraudem & hypocriſin detegat, ut ueritas & uera
pietas eccleſiæ dei, reſtitui poßit, & ſoli deo hoc attri
bui, quod impietas & hypocritica fraudulentia ſibi
falſo uſurpat, maxime in negotio ſalutis humanæ. Eſt
& pulcherrimi ueri ordinis fotrix & decoratrix,
ordine docens quid deo & quid homini, iuxta ſcrip-
turam, debetur, quid magiſtratui & principibus, quid
item alijs, ut charitas concordia & publica pax con ſer
uetur. Vt ueritas uerbi dei, mendacio & humanis tra-
ditionibus præferatur. Vt deo magis quam hominibus
quis pareat, ut ordo poßit inuiolatus conſeruari, quem
Chriſtus, Apoſtoli Sancta primitiua eccleſia conſti-
tuit & obſeruauit, nec temere ab ullo quantumuis mag
no prudente ſancto &c. uiolari. Et cum noſtra doctrina
ſit Euangelij pacis, ſæditiones, rapinas, bella & ſacri-
legia inter ueros chriſtianos dedocet. nec hos Chriſtia-
nos eſſe, qui huiuſmodi faciunt. docet, Quid huc atti-
net exemplum bellorum Germaniæ, Daniæ & Nor-
uagiæ? Nonne à mundi exordio etiam ante Euange-
lium predicatum, ubiq; terrarum belligeratum eſt?
à Nemrotis, auaris, ſuperbis, & impijs, nec huius mali
finis, ante mundi finem ſperandus eſt, Si quid ſtulte te
merarie & impie, attentatum eſt per nigrorum ruſti-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

corũ factionem & imperitæ multitudinis concurſum et
audaciam, queſo, quid culpe hic euangelio affingatis?
Quod nedum docet obediendum in rebus ciuilibus
magiſtratui, & ſubditos eſſe, ſed etiam iniuriam ob
res externas patienter ferendam. Et tollenti pallium
etiam tunicam dimittendam, tantum abeſt, ut aliorum
res inuadere ſinat. Sic docemus, huiuſmodi noſtra eſt
doctrina (etiamſi nonnulli à ſpiritu huius doctrinæ, ad
carnem deflectant, & ſpiritus libertatem in carnis licē
tiam uertant, Et ſic docendo, uehementer & religioſe
timetis, ne maiora rebus humanis immineant mala, ſi nō
comprimamur & nobis ſpiritus noſter intercipiatur.

Sed quid Euãgelium noſtrum excuſo? quid à ueſtra
incuſatione uindico? cum tamen re uera ſit, inimicum pa
cis, ſed pacis carnis & eius quam mundus dat. Et eius
quam in peccatoribus diuinus pſaltes zelauit, quam nō
uenit dominus mittere, ſed gladium diſſentionis & tu-
multus inter credētes & incredulos, inter ſpiritũ & car
nē Eſt inimicũ obediētiæ, ſed obedientiæ humani precep
ti cõtrarij ſaluti & uerbo Dei, cui plus obedire oportet
q̃ hominibus Aduerſatur obediētiæ q̃ cõtra ſcripturã et
uerbũ dei exigitur in humanis præceptis cuiuſmodi eſt
obediētia, quã uel ſtulte promittũt plæriq; uel impie ma
iores exigũt et extorquent à minoribus, quæ eſt ueſtræ
eccleſiæ & ueſtri Cleri, per quã à uera obediētia cũ dei
tum magiſtratus, paſsim ueſtri impediuntur, et a-
uocantur, ut uobis ſeruiant et ueſtris traditionibus
Eſt item hæc noſtra euangelica doctrina, inimica relli

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

gionis falſæ et hypocriticæ, quæ ſpeciem et titulum ha-
bet religionis et cultus dei, et tamen nihil eſt, niſi hu-
mana excogitatio et conſtitutio. quæ opprimit ueram
religionem, fidem, et uerum dei cultum. qui eſt in ſpiri
tu et ueritate, non in externis cerimonijs. pompis, au-
ro argento imaginibus et ceteris ornatibus, falſis in-
dulgentijs fraternitatibus, cantibus, miſſarum multipli
cationibus et huiuſmodi hominum figmentis, quæ ua-
nam fiduciam generant, & à uera religione elongant
ut etiam Chriſtianus ille Cicero Lactantius de falſa
religione diligenter meminit. Præterea hæc externa et
noui cultus religio. ad diuerſum regnum à regno Chri
ſti, attinet, ut teſtis eſt Daniel. ca. xi. ideo non mirum
ſi huic inimica ſit Chriſti doctrina. Pulcherrimi quoq;
ueſtri ordinis conſpurcatrix eſt (uobis iudicibus) eò
ꝙ non conformat ſe hæc doctrina et ſeruiat ueſtro or
dini, id eſt ueſtris traditionibus, moribus et conſuetudi
nibus. ꝙ non alligat conſcientias hominum ſub ullo or
dine pure humano. qui non eſt ſecundũ domini precep
tum, ꝙ non docet neceſſariam ſeruitutem, raſuræ, olei,
ueſtium. ceremoniarum etc. ſub illis eccleſiarum
magnatibus, qui nulla in re nomini et officio ſuo re
ſpondent, qui contra ordinem ſuum, præter omnem
ordinẽ uiuunt & agunt, Sed ſolum ſecundũ, ſic PLA
CET ſic LIBET. Conſiderate & uos quantum à
pulchro ordine uere primitiuæ eccleſiæ lapſi eſtis, ad
quem horrorem, & quam confuſionem, Et manticam à
tergo pendentem reſpicite

Rurſum hoc dico ꝙ noſtra hæc doctrina docet

magiſtratus honorem et obedientiam ciuilem, popularē ſubiectionē, pacē et cōcordiā. Sacerdotū et miniſtrorū uerbi. precipuū delectū et talē electionē, qualis eſt apud, D. Paulum & primam Chriſti eccleſiam, optime inſtitutam. Minor autem eſt quin potius nulla cura de horum unctione, tonſura, ueſtium delectu, miſſatione. Vult eos potius ciues eſſe, ſub magiſtratus & poteſtatis obedientia, q̄ priuatos et absq; ciuili obedientia. ut ſunt ueſtri contra ſcripturam exempti. Vult eſſe doctos, & diuinarum ſcripturarum peritos, non ſtupidos & ignaros in re ſacra. &c. Vult ut eo ordine & modo res ſacræ tractentur, quo ſint ad populi edificationem &c. ut intelligat populus & pariter gratias agat. Et edificari poßit. Talis eſt ordo quem docet noſtra doctrina, Qui ſi apud uos ſpurcus eſt, apud nos tamen purus & Chriſtianus eſt,

Porrò ꝙ bella, ſeditiones. &c, exſuſcitat, hoc quoq; uerum eſt, ſi magis ſpiritus q̄ carnis, bella & ſeditiones. & animorum diſſentiones inter fideles & infideles, pios & impios, intelligitis, Pro hoc bello ineundo, docet noſtra doctrina Ephe. vi. ſcutum, galeam, gladiū & cetera arma ſumenda, quibus Satanæ & infenſißimis hoſtibus reſiſtatur, & uictoria in Chriſto paretur. Et hæc noſtra arma ſpiritualia ſunt, potentia deo, et non carnalia, ut ueſtra cum brachio carnis &c

Et ſi ſacrilegiū ſit docere, ſtatuas et ſimulacra (quæ ſūt et fuerunt idolatriæ magna occaſio, et horum ornatus pauperum deprædatio) de templis auferēda eſſe, et pro horum uano et ſtulto ornatu precio et ſumptu, ueris domini imaginibus, pauperibus, et egenis prouidendū eße

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

& ſuperfluum templorum thesaurum, etiam iuxta ue
ſtra decreta, in uſum eorumdem conuertendum, qui ſunt
potius uera Chriſti ecclesia, quàm iſta cerimonialis, &
lapidea ocioſis uentribus plena & uocum ſtrepitu &
labiorum honore referta abſq; pietate & uera fide,
Si hæc ſacrilega ſunt, tunc & noſtra doctrina ſacrile•
ga eſt. Et ſacrilega eſt diui Hieronimi & ueſtrorũ de
cretorum doctrina, que nobis in hoc ſacrilegio cõſentit
¶ Nunc demum ad ſummam noſtræ expoſtulationis ue
niamus. Cũ ego multis clariſsimis atq; irrefragabilibus
ſcripturæ, conciliorũ, canonũ, & ſanctorũ patrum, ac lõ
giſsimi eccleſiæ uſus, teſtimonijs declaraſſem, utramq;
partem integritatis Sacramenti Euchariſtiæ, omnibus
chriſtianis dandam. Et duo tantum eſſe ſacramenta
noui teſtamenti, quæ ex Chriſti inſtitutione & funda•
mento ſcripturæ ueras ac precipuas habent ſacramen•
torum cauſas & rationes. Item & coniugium ſacerdo
tum, uerum legittimũ ſanctum & indiſſolubile eſſe.
ECCE quid iſti ſine cerebro homines. Cũ nihil aliud
poſſent, ſuo more, hoc eſt ſtupide, Ethnice & contemp
tim, in hunc modũ reſponderunt. ¶ Impia autem illæ
doctrinæ tuæ fermenta, expoſtulatrici epiſtolæ inſerta
De utraq; ſacramenti ſpecie laicis danda. De ſacrilegis
ſcortis ueſtris pro uxoribus legittimis tutandis. Deq;
ſacramentorum non debita confeſsione. PLACVIT
in preſentiarum. EXECRANDO contemnere
& CONTEMNENDO præterire. Sicq; tam
difficilis hic expoſtulationis κόμβος hoc flatulo ſolutus
eſt abſq; magno negotio. Non enim uacat domino ca•

pitulo,caput ſuum graui ſtudio pro apta reſponſione danda amplius conturbare

Sed cauſas huius tam facilis & expeditæ reſponſionis paulò altius intueamur,Primũ quia ita PLACVIT dominis meis Ideo Chriſti inuiolabile & neceſſarium inſtitutum,& uſus utriuſq; partis ſacramenti.Et legitimum ſacerdotũ cõiugiũ,ſãcta ſcriptura.antiquo eccleſiæ uſu,& ſacrorum ueterum Canonum authoritate probatum,hæreticum fermentum eſt,quod execratione maledictione atq; contemptu abijciendum & prætereundum eſt. Quæſo quid magis Ethnice imò quid blaſphemius dici potuit,uel à ſathana ipſo,contra Dei ordinationem & ſanctum decretum,quæ non niſi ab execrationis filijs execrari poſſunt,Atq; hæc una pars ueſtræ mercedis eſt contempti uerbi Dei & pertinaciæ hypocriſis ueſtræ,quod cæci cæcorum duces præcipites ruitis aduerſus Deum,& Andabatarum more pugnatis in clarã & apertam ueritatẽ Dei,quia PLACET uobis. O grauis & ſtupenda placentia & horrendum Dei iudicium, contra uos,quod modo ab oculis ueſtris abſconditũ eſt,donec manus domini uos cœperit &ce,

¶ Additis & alterã cauſam,cur apertum Dei uerbum & inſtitutum execramini,& blaſpheme contemnitis,& expoſtulationem reſponſione indignam ducitis.Ne forte ſcilicet ueritate,digna reſponſione reuocata, & penitius intro ſpecta,de dato iudicio aduerſus pauperes Chriſti ſeruos,dubium oriri poßit,etiam apud uos qui aßidebatis Neue ἀπόπατος nuperorum paparũ & cõciliorũ,apertis uerbi & ueritatis apothecis grauius uo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

uis olere incipiat, Conſulte igitur (per carnis pruden‑tiam) factum uidetur, camarinam illam (ueſtro iudico) intactam relinquere & ſolum quod facitis, execrari & maledicere, clauſiſq; oculis, à luce ſcripturæ & ueritatis pugnare, pro quibuſdam pridianis concilijs & ueſtris conſuetudinibus, ut eandem in hoc bello deficiatis

❡ Iam expertus noui ſpem non eſſe reliquam, ut uetus ueſtra podagra, & conſuetudi‑nis ueſtræ morbus medicā recipiat manum, cū mea nihil uos mouerit expoſtulatio de præferendis, canonum au‑thoritate, ueteribus concilijs & decretis, hijs quæ poſtea nata ſunt. Et quod hæc quæ ab initio de iure effectum ſortiri non poſſunt, etiam temporis tractu & preſcripti one, cōualere nō poſſūt, ut ueſtra quoq; decreta aſſerūt

Pergite igitur, quia ſic decreuiſtis, & noua ueſtra cō cilia uerbo dei minime innitentia mordicus obſeruate, potiſſimum quæ uobis lucro honori & carnis tranquil‑litati ſunt, & uetera omnia contemnite, & maledicite, ut de quo regno ſitis, palā declaretis, ſitiſq; cōſtātes & non leues uiri, ueſtræ eccleſiæ atq; omnium, quæ lu‑crū ſpirāt, cæremoniarū & cōſuetudinū propugnatores

Dicitis item, ut prorſus abſq; negotio effugiatis, no‑dis & cauillis argumentorum meorum per patres & concilia abunde ſatiſfactum eſſe. Sed ueſtra uenia, hic rurſum ueſtro more ueritati nimis parcitis, Quomodo quæſo per immortalem deum, uere ſatiſfieri poterit uel mihi, uel ulli fideli homini, qui aliquid mentis habet per

Impia hominum decreta per uana & temeraria cõcilia
uerbo & uero dei ſpiritu carentia, per arrogantes &
Chriſto contrarios Papas, qui cum ſuis concilijs aduer
ſus dei uerbũ & inſtitutũ decreuerunt, pro ſuo domi-
natu, ſuæ eccleſiæ pluſq̃ mundana gloria, carnis ſecuri-
tate, & libertate, cõtra Chriſti cœnam, contra liberum
omnibus, ſanctum coniugium, contra ſancti uerbi Dei
predicationem & doctrinam, contra ueram obedienti-
am principum & cetera plurima. Nunquid hoc apud
ueſtram ſapientiam, eſt aperte ſoluere nodos argumen
torũ, contraria ſcilicet diuinæ ſcripturæ ſtatuere, abſq;
cauſa, Imò ne ulla quidem poteſt eſſe cauſa, temerandæ
& uiolandæ diuinæ legis, per hominum affectus &
traditiones

Conſtans perpetuo mihi mea perſeuerabit expoſtu
latio, quæ triadi illi ſacræ innititur, ſanctæ ſcripturæ
Sacratiſsimorũ ueterũ cõciliorum authoritati. Sanctorũ
patrum dogmatibus. Veſtra concilia hæc poſteriora,
dogmata, & decreta quæ hijs opponitis, nihil ueræ ſcrip
turæ, nihil cauſæ habent, niſi ſic P L A C E T ſic uolo
ſic iubeo. Habent ſcripturas nonnunq̃, ſed male tortas,
Quomodo igitur uere & aperte uel ſoluerent uel liga-
rent noſtros cauillos & nodos?

Omiſsis alijs quæ uel mendaciter, uel temere chartis
illinitis, hoc tandem ueſtrum dogma ſilentio non du-
xi pretereundum. Quod ſacra ſcriptura ſiue ſacræ li-
teræ, eeccleſiæ authoritate nobis ſacræ ſunt, Quaſi id
quod in ſe ſemper, ſua natura, tanquam à Deo profe-
ctum dictũ & mandatũ, ſanctũ & ſacrũ extitit. ſacrũ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

& ſanctum non eſſet, niſi eccleſia ipſum ſanctificaret & niſi eccleſiæ conſenſus & authoritas ad ipſum ſacrandum accederet, De uerbo loquimur, non de ſcriptis litteris, Et hoc uerbum eſt mater & genitrix ſanctæ eccleſiæ per fidem, quod & ipſam ſanctificat. Et omnes qui eidem uerbo credunt filij dei ſunt, & hæredes regni eius. Hæc licet uidere Ioannis, xvij. Ioan, I. Romano. viij, I. Corint, iiij, Ephe, v. Per uerbum item ſcripturæ, cognoſcitur uera eccleſia, ut inquit Chryſoſto, homili xlix in Math. Præterea, auditus eſt per fidē; fides autē ꝑ uerbū dei, Eccleſia nō eſt eccleſia niſi ꝑ fidem à uerbo genita. Conſequitur proinde. Verbum ſanctæ ſcripturæ prius eſſe, natura, ordine & dignitate, ipſa eccleſia, à quo ipſa ſanctificatur, non quæ ipſum ſacrat, aut authoritatem & ſanctificationem ipſi tribuit, Et Paulus cæteriq; ueri uerbi præcones eccleſiam per uerbum parturiunt et gignunt, donec rurſum adulta, concepto ſemine uerbi, ipſa Chriſtum in ſe formet & uiciſſim generet Gala, iiij. Omnis item ſcriptura ſacra ad Chriſtum dirigit et de ipſo teſtatur, Ioannis quinto, quomodo igitur non prius ſacroſancta & authoritatem primam habens?

Sed imponit uobis non ſatis intellectum Auguſtini dictum, Euangelio non crederē, niſi me eccleſiæ authoritas commoueret, Loquitur primum hic Auguſtinus aduerſum manicheos, quorum euangelio & doctrinæ peruerſæ, ideo ſe credere nolle dicebat, quia extra Catholicam Eccleſiam, impij hæretici erant, à cuius & uerbo et fide ſe elongauerant. Ideo minus illis cre-

diturus erat. Sed uero euangelio ſe (paulo poſt) dicit cre dere, quia à catholicis ſyncere predicaretur. Secundo ſic accipienda ſunt ut præcedentia & ſequentia indicant, Auguſtini uerba. Quod euangelio non crederē niſi tanto eccleſiæ, non Romanæ, non Hieroſolomitanæ, ſed totius orbis conſenſu inter gladios & grauiſſimas perſequutiones tam cōſtanter à fidedignis prædicaretur. Sicut non credidiſſemus euangelio, niſi nobis per apoſtolos & apoſtolicos uiros fuiſſet prædicatum, quomodo enim alias ſciuiſſemus euāgelium fuiſſe? An mox hinc ſequitur, ergo eccleſia, ſacrū uel ſanctū fecit euangelium? Et eſt maioris authoritatis quàm ipſum uerbum et euangelium? Nemo hoc ſane mentis dixerit, Cum dictum ſit nedum eccleſiam ſed & cœlos factos et firmatos uerbo domini. Et ut inquit Iacobus ipſe deus uoluntarie nos genuit uerbo ueritatis ſuæ Nemo rurſum putet tam ſtulte ſapientem Auguſtinū ut diceret ſe magis credere eccleſiæ quàm euangelio, & hominibus, quàm deo cuius eſt uerbum et euangeliū

Calumniamini item hæreticum & hæreticorū more pertinacem me non prebere docibilem deo, nec accipere ſcripturam, nec conciliorum & patrum interpretamenta. Sed hoc rurſum ueſtro more, id eſt mendaciter & peruerſe dicitis. Cum (teſtibus doctrina, ſcriptis noſtris & toto mundo piorum) ſcripturam ipſam, eiuſq; germanam interpretationem ſolam mordicus teneamus & ſequamur. Et quicquid in ſacris concilijs & patrum dogmatibus ex ſcriptura & ſcripturæ conſenta-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

neum inuenimus,hoc reuerenter & obuijs manibus am-
plectimur.Sed quod huic diſſentiens & contrarium
fuerit,hoc reijcimus uel præterimus,quemadmodũ do-
cet ipſe diuus Hieronimus & Auguſtinus & iubent
ipſa decreta.Diſtinct.ix.ferme per totum,Nos ſcriptu
ram pure amplectimur,& eos qui proxime ipſam ſe-
quuntur et interpretantur.Et alios,aliorumq́ʒ cõmen-
taria cum delectu legimus, attendentes ſpiritum do-
mini et ueritatis in ipſis, non titulos antiquitatis aut
multitudinis,neq́ʒ an priſci aut neoterici ſint qui ſcrip-
ſerunt ¶Vos autẽ,abſq́ʒ delectu,quicquid ſomniarunt
papæ,nupera concilia decretiſtæ, & opinionum do-
ctores,ſiue cum ſcriptura,ſiue contra ipſam fuerit(ma
xime ſi uobis placuerit,et moribus ueſtris arriſerit)am
plectimini,& pertinaciſſime tenetis,Si quid hijs con
trarium extiterit,etiam maxime probatum ſcriptura,
ſanctis concilijs,ſacris antiquis canonibus,patrum do
ctrinis et ſcriptis,abſquè delectu mox reijcitis & dã-
natis.Vt omnia quæ ex ſcriptura &c.in expoſtulatio
ne execrabamini et contempſiſtis,quia moribus, con-
ſuetudinibus & clementinis ueſtris non probabantur.

Et hæc quoquè pœna impietatis eſt, quam domi-
nus de uobis(ſed adhuc uobis ignorantibus,in hac pa-
ce carnis ueſtræ)ſumit,ut cœcitatem,blaſphemiam,ſan-
ctæ ſcripturæ contemptum, et execrationem, uos ipſi
ſcriptis literis prodatis,ut myſterium impietatis ueſtræ
quod prius latuit mundũ.tandem manifeſtum fiat.
Quod et Paulus prædixit fore,ut qui ueritati reſiſtũt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

ſorum tandem dementiam manifeſtam fieri, ut mundus quoq; et maxime fideles, apertam cognoſcant impietatem

Quod mihi tandem imprecamini ueritatis agnitionem, id eſt illius quam uos habetis erroris profeßionē. Et ab hac mea cœcitate, illuminationem, hoc eſt meram qualem uos habetis cordis cœcitatem, Præcor & præcabor dominum, ne uos exaudiat, ſed ſua benignitate & miſericordia, ab hac in æternum conſeruet me, Amen

Hæc domino Capitulo, paucis reſpondere decreui, Et cum in plurimis ex diuinis ſcripturis et ſanctis patribus, cum ipſo diffuſius egiſſe iure potuiſſem, uolens tamen ac prudens abſtinui, Cum expertus ſciam, ipſum execrando contemnere, & cōtemnendo (ſolidam ſcripturam) præterire, & nihil illi gratum eſſe. niſi id quod ipſum ſapit, docet & facere ſolet, ex clementinis ſuis ſynodalibus, & huiuſmodi ſacris ſcripturis

Quod ſi liberiorē ægre tulerit reſpōſionē, & paulò acerbiorē (calumniæ ſuæ) confutationē putauerit, ſciat ſe anſam præbuiſſe, et ſuo aceto, me plus æquo perfudiſſe. Ego aſpergines illatæ calūniæ, & ſordes mendacij illius diluo, & Chriſti ueritatē aßero. Impium ne nouit, capitulum, ad impietatis crimen eſſe mutum? Et ſi capitulum uocalis ſit luſcinia (ne dicā graculus) ſciat me non eße ſeriphiam ranam, Non ſuſtinet diuus Hieronimus patientem & tacentem Chriſtianum, in calumnia hæreſeos ¶ Hijs qui in Capitulo contra

me et ueritatem Chriſti mendaciter et contemptim ag gunt, reſpondeo, Cum alijs mihi res non eſt.

Non me latet, Lundenſe Capitulum pios & eruditos habere uiros (etſi pauciores quàm deceat) quibus diſplicet, iniuria ueritati & æquitati facta, atq; ſtulta quorundam conſilia, qui deſyderant æquiora & saniora quàm quæ nonnulli attentant, Inter quos primarium habet locum & honorem, eximius ille antiquæ nobilitatis uir, Magiſter Nicolaus worne, præpoſitus, homo non minus pietate q̃ inſigni Chriſtiana doctrina & eruditione bonarum literarum conſpicuus. Cui nihil eque placet, atquè gloriæ domini promotio & ueritatis Chriſti ſyncera profeſſio, nihil magis diſplicet, q̃ impietas pietatis imagine tecta, q̃ mendacium & pertinacia erroris. Et quicquid gloriæ dei, atquè pauperũ ſaluti aduerſatur. Qui ſi cõſilijs ueſtris adfuiſſet æquiore iudicio, pauperũ euãgelij exulũ cauſa tractata fuiſſet, ubi conſilio potius q̃ ui iudiciũ peractum extitiſſet. Sed quia ſic fieri oportebat, in ueſtram tandem ignominiam. Ideo ſic domini quoquè decretum erat, ut ille non adeſſet, ne qua labe criminis illius iudicij contaminaretur. Habet & alios nobiles prudentiores, q̃ ut iniquis & iniuſtis conſilijs et iudicijs adeſſe noluerint.

Habet è diuerſo impudentes, ſtupidos et ueræ doctrinæ & pietatis ignaros, qui tum optime ſe ſuo functos officio arbitrantur, ſi hypocriticas humanas tra

ditiones utcunq; oberu auerint, Si ſæpius miſſaue-rint, ſacrum ſacerdotum coniugium impudenter blaſ-phemauerint, ſacrilegum ipſi ſacrilegi uocauerint, & uiæ ueritatis domini maledixerint. Horum bona pars eſt Dominus Cantor ille, qui non deſinit apud quoſuis ignaros & ſimplices canere, & nos hæreticos, ſchiſma-ticos, ſacrilegos, excommunicatos, & quid nõ? appella-re, nec ſemel uel audet uel poteſt noſipſos conuenire, & præſens, nobiſcum expoſtulare de hæreſi, uel alijs tantum enim maledicere ſed nihil probare poteſt. Ha-bet alios quoſdam ſimilis eruditionis, animi & nego-cij homines, quos dominus cito ueniens uiſitabit, niſi reſipuerint. Dominus Ieſus det adhuc Capitulo ſanio-rem ſpiritum, & os ueriora loquens ad gloriam dei & ueræ ſanctæ eccleſiæ edificationem. Quod ſi capit-tulum ex animo hæc non uoluerit & optauerit, præci-pitet ipſum dominus in tenebras & mentis cæcitatem huiuſmodi, ut ea attentet & faciat, per quæ mundus aperte eius intelligat impietatem, ut tum demum ab ip-ſo & ſimilibus hypocritis cauere poſsit. Amen. Valete Malmogiæ. Feria tertia proxima poſt Michaelis. An-no domini. M.D.XXXIII.

Petrus Laurentij

DE SACER-DOTVM SANCTIS CONIVGIIS

deque aliorum ſacerdotum impuris ſcortationi-bus Axiomata per Petrum Laurentij

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

i SAcerdotum coniugia, ſancta, honeſta et legitima eſſe, teſtatur ſacra ueteris et noui teſtamenti ſcriptura, & ſanctæ ſcripturæ exempla idipſum comprobant

ij Sancta antiqua concilia, ueteres canones, ſanctorum patrum dogmata, probatæ hiſtoriæ, et ueræ eccleſiæ uſus, libertatem & honeſtatē ipſorum aperte docet.

iij Adulterium & ſcortationem Epiſcoporum et ſacerdotum condemnat omnis diuina ſcriptura tanquam immunda & ſacrilega, atq; æternæ dānationi obnoxia.

iiij Sacra antiqua cōcilia, patrum dogmata, ueteres & noui canones ipſorum ſcortationes & adulteria, pari modo execrātur, & pœnis digna decernunt

v Primum, quia hij ſcortatores ſacerdotes, deo et honeſtate carēt decernūt ut careant eccleſiaſtico officio & beneficio Diſtinct.xxviij.cano. Decernimus

vi Et quia eccleſiam ſua impuritate offēdunt, extra eccleſiā abijciantur, inter laicos cum rubore pœnitentiā acturi. ea. diſtinct. cano. Preſbiter

vij Ob dictam offenſionē cum dei tum eccleſiæ, ſunt iure diuino & canonico excommunicati. i, Corinthi.v. Et diſtinct.xxxij, cano. Nullus & ca. præter

viij Et quia mandatum domini contemnunt & coniugij uel puritatis honeſtatē aſpernantur, ſunt infames iij.q.iiij.cano, Conſanguineorum. Et vi.q.i.ca, infames,

ix Epiſcopi ſcortationes ſacerdotum ſcientes & non efficaciter prohibentes, uel pro hijs munera accipientes, ſunt canes impudici Diſtinct.lxxxiij.ca. Nemo,

x Et cum ſuum in hoc quoq; negligunt officium

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

ut curent ne impia ſcortatione eccleſia offendatur. Sūt Iure depoſiti & deponēdi ab epiſcopatu.ea.diſtinc.ca. Si quis

xi Sunt & alij plurimi canones,qui ad has pœnas ſcortatorum & adulterorum concubinariorūq; quæ plures addunt & iure decernunt

xij Canones coniugium ſacerdotum cōmendantes & permittentes,ideo ſancti ualidi & irreuocabiles ſūt quia cōſentiūt diuinis ſcripturis et ex ipſis robur habēt.

xiij Paparum,et ſequentium conciliorum canones,cōiugium ſacerdotibus prohibentes,impij ſunt.& robore carentes,quia ſanctis ſcripturis,& ueteribus canonibus aduerſantur.

xiiij Canones ueteres & noui qui adulteriū & ſcortationem ſacerdotibus prohibent pij et chriſtiani ſunt, quia ſcripturis conſentanei.

xv Miſera eſt papiſticorum ſacerdotum conditio, qui lege domini fornicari,cōcupiſcere,& uri prohibētur.Et lege hominum tyrānica,legitimas ducere uxores uetantur

xvi Igitur qui ſe cōtinere caſtos nequeunt,dirūpāt impia humanæ legis uincula & proijciant impiæ conſtitutionis hominum iuga.

xvij Et magis obediāt deo,cuius ſpiritus iubet ut ſuā quiſq; (nullo excepto)habeat uxorē,& ſuū quæq; uirū.

xviij Quia honorabile eſt inter omnes coniugium et cubile impollutum Scortatores autem & adulteros iudicabit deus.

τέλος

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 570 8° (LN 125 8° copy 1)